

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารุ่นนี้เป็นการศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับพฤติกรรมเสี่ยงในโรงเรียน เพื่อให้ได้แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาในงานวิจัย เรื่องนี้ ซึ่งจะทำให้สามารถอธิบายตัวแปรที่ศึกษาเรื่องนี้ได้มีความชัดเจน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยได้นำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในโรงเรียน

- 1.1 ความหมายของวัยรุ่นและพฤติกรรมเสี่ยง
- 1.2 การปรับพฤติกรรมของวัยรุ่น
- 1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง
- 1.4 ประเภทของพฤติกรรมเสี่ยงในโรงเรียน

2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

- 2.1 ความหมาย ความสำคัญและกระบวนการของการบริหาร
- 2.2 ความหมายของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.3 วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.4 ประโยชน์และคุณค่าของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.5 กระบวนการและขั้นตอนของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2.6 ความหมาย ความสำคัญและองค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 4.1 งานวิจัยต่างประเทศ
- 4.2 งานวิจัยในประเทศ

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงในโรงเรียน

ความหมายของวัยรุ่นและพฤติกรรมเสี่ยง

วัยรุ่นกับพฤติกรรมเสี่ยงสามารถเกิดขึ้นได้เสมอ ดังนั้นการทราบถึงความหมายของวัยรุ่นจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการกำกับติดตามดูแลพฤติกรรมของวัยรุ่น ซึ่งมีผู้ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นตามทัศนะต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2554 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นว่า วัยที่มีอายุประมาณ 13-19 ปี และให้ความหมายของเยาวชนว่า บุคคลอายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์

อรอนงค์ ซ้ายโพธิ์กลาง (2557 : 16) ได้กล่าวถึงวัยรุ่นว่า เด็กที่มีอายุระหว่าง 11-19 ปี และอยู่ในวัยเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยแบ่งเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีอายุ 13-15 ปี (และกำหนดอายุขั้นต่ำไว้ที่อายุ 11 ปี) และมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีอายุ 16-18 ปี (และกำหนดอายุขั้นต่ำไว้ที่อายุ 19 ปี)

สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต (2559 : 3-4) ได้ให้ความหมายว่า วัยรุ่นเป็นรอยต่อระหว่างวัยเด็กและผู้ใหญ่ เป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ทั้งในระบบร่างกายและสมอง อารมณ์และสังคม วัยรุ่นต้องการการพัฒนาศักยภาพเพื่อจัดการกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ในชีวิต ต้องการค้นหาตัวเอง ค้นหาที่ยืนในสังคม โลกยุคปัจจุบันมีทั้งปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาและที่เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาในวัยรุ่น การเปลี่ยนแปลงของสังคมสู่ความเป็นเมืองอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีการสื่อสาร การย้ายถิ่น ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวสายสัมพันธ์ทางสังคม การเพิ่มขึ้นของสิ่งชั่วร้ายรอบตัว การเอารัดเอาเปรียบ กระบวนการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ การพัฒนาพื้นที่ทางสังคม และการพัฒนาตัวตนของวัยรุ่นปัญหาต่าง ๆ ในวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ปัจจัยทางสังคมเป็นสาเหตุร่วมของปัญหาสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นความยากจน การออกจากระบบการศึกษา การไม่มีงานทำ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 2018 : 13) ได้ให้ความหมายของวัยรุ่นว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในช่วงอายุ 10 - 19 ปี ทำให้คาบเกี่ยวกับคำว่า “เยาวชน” ซึ่งเป็นผู้อยู่ในช่วงอายุ 15 - 24 ปี วัยรุ่นมีการเจริญเติบโตและการที่รวดเร็วมาก เป็นระยะที่มีขนาดร่างกายขยายขึ้น มีพลังกำลังและความสามารถในการเจริญพันธุ์ มีความคิดอ่านที่เป็นนามธรรมมากขึ้น สังคมขยายจากการมีครอบครัวเป็นศูนย์กลางกลายเป็นกลุ่มเพื่อนและผู้ใหญ่อื่น ๆ ที่เข้ามามีบทบาทอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ยังมีความรู้ ทักษะและเจตคติใหม่ ๆ เกิดขึ้นด้วยการเปลี่ยนแปลงในวัยรุ่น ในระยะอายุ 10 - 19 ปี เป็นช่วง 10 ปีที่ไม่ได้เป็นไปอย่างราบเรียบหรือสม่ำเสมอเหมือนกันทุกระยะ เนื่องจากความแตกต่างระหว่างบุคคล เพศ สังคม เศรษฐกิจและปัจจัยด้านวัฒนธรรมและยังมีความแตกต่างในด้านปัจจัยสุขภาพและความเจ็บป่วยอีกด้วย

สรุปได้ว่า วัยรุ่น คือ บุคคลที่อยู่ในช่วงอายุ 13 - 19 ปี เป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีการเจริญเติบโตและการที่รวดเร็วเป็นระยะที่มีขนาดร่างกายขยายขึ้น มีพลังกำลังและความสามารถในการเจริญพันธุ์ มีความคิดอ่านที่เป็นนามธรรมมากขึ้น

พฤติกรรมเสี่ยงเกิดขึ้นได้ทุกที่ตลอดเวลา ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจถึงความหมายของพฤติกรรมเสี่ยงและสามารถป้องกันแก้ไขได้อย่างถูกต้อง ซึ่งมีผู้ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเสี่ยงตามทัศนะต่าง ๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2554 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า และ เสี่ยง หมายถึง ลองเผชิญดู ลองทำดูในสิ่งที่อาจให้ผลได้ 2 ทาง คือ ดีหรือไม่ดี แต่หวังว่าจะได้ผลทางดี หรือ มีโอกาสจะได้รับทุกข์หรืออันตราย เป็นต้น

จิราพร เพชรคำ และคณะ (2554 : 20) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมเสี่ยง คือ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาถ้าเกิดขึ้นกับเด็กคนใดย่อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของเด็กคนนั้น เช่น พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ตลอดจนพัฒนาการทางด้าน จริยธรรม ซึ่งยังเป็นต่อสังคมส่วนรวมอีกด้วย

ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน และคณะ (2556 : 10) ได้กล่าวว่าพฤติกรรมเสี่ยง เป็นพฤติกรรมที่พบได้เสมอ วัยรุ่นมักจะมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้หลายรูปแบบ วัยนี้จะมีปัญหาได้บ่อยและรุนแรง ซึ่งถ้าไม่ได้รับการช่วยเหลือแก้ไข อาจจะลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่ และเกิดผลเสียร้ายแรงต่อตนเองและผู้อื่น

อรอนงค์ ซ้ายโพธิ์กลาง (2557 : 16) ได้กล่าวว่าพฤติกรรมเสี่ยง คือ พฤติกรรมที่ทำแล้วเกิดผลกระทบต่อสุขภาพทางร่างกาย จิตใจและสังคม ในพัฒนาการของวัยรุ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

พนม เกตุมาน (2559 ข : ออนไลน์) ได้กล่าวว่าพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น คือ พฤติกรรมที่นำมาหรือเป็นสาเหตุให้เกิดความเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิต ทำให้ร่างกายเป็นอันตราย สูญเสียหน้าที่ขาดโอกาสพัฒนาตามปกติ หรือเสียชีวิต

สมบูรณ์ ดันยะ และคณะ (2561 : 11) ได้กล่าวว่าพฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง การกระทำหรือการอยู่ในสถานการณ์ใดๆ ของ บุคคลที่อาจทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ เสริมธุรกิจ หน้าที่การงานของตนเองและอาจก่อให้เกิดผลเสีย ต่อบุคคลอื่นและสังคมโดยรวมด้วย

โรงเรียนบางปะอินราชนครินทร์ 1 (2564 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเสี่ยง คือ การกระทำที่นำมาหรือเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิต ทำให้ร่างกายเป็นอันตราย ขาดโอกาสในการพัฒนาตามปกติ

ชนัสมั่นทน แสงสุน และคณะ (2564 : 571) ได้กล่าวว่าพฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง พฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดสิ่งไม่ดีในอนาคตและสถานการณ์ที่เป็นอันตราย หรือก่อให้เกิดผลในทางที่ไม่ดี

สรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางร่างกาย ความคิดและความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้าที่อาจก่อให้เกิดสิ่งไม่ดีในอนาคตและสถานการณ์ที่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สูญเสียหน้าที่ ขาดโอกาสพัฒนาตามปกติ หรือเสียชีวิต

การปรับพฤติกรรมของวัยรุ่น

วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการคิดในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงการปรับพฤติกรรมของวัยรุ่นจากทัศนะต่างๆ ดังนี้

กรมควบคุมโรค (2558 : 26) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ข้อคิดเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของคน ได้แก่

1. ความรู้และคำแนะนำมักไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมคนได้
2. จุดเริ่มต้นของการปรับพฤติกรรมสุขภาพเกิดขึ้น เมื่อคนเราเกิดความตระหนักในปัญหา อาจเป็นการรับรู้สัญญาณเตือนของร่างกาย หรือตรวจพบปัญหาสุขภาพบางอย่างที่เขาเห็นว่า จะส่งผลต่อเป้าหมายในชีวิตที่เขาให้คุณค่าและมีความเสี่ยงหากไม่ทำอะไรบางอย่างให้ดีขึ้น ขั้นตอนแรกที่สำคัญในการเปลี่ยนพฤติกรรม จึงเป็นการประเมินและสร้างความตระหนักในปัญหา ซึ่งอาจเป็นการให้ข้อมูล การตั้งคำถามที่ช่วยให้ลูกคิดได้หันมามองตัวเอง เห็นภาพความเคยชินของตนเอง จนเกิดความตระหนักในปัญหาและเกิดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลง

3. แต่ละคนมีระดับความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงไม่เท่ากันบางคนอาจไม่คิดว่าเป็นปัญหาเลย (ทั้งที่ญาติพี่น้องพยาบาลและแพทย์คิดว่าเป็นปัญหาสำคัญ) บางคนอาจเห็นว่าเป็นปัญหา แต่ถึงเลที่จะเปลี่ยนแปลงบางคนต้องการเปลี่ยนแปลงแต่ยังไม่ได้เริ่มต้นลงมือทำ ขณะที่บางคนอาจพยายามเปลี่ยนแปลง แต่ยังไม่สม่ำเสมอ ทำได้บ้างไม่ได้บ้างและบางคนเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่องเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพและความสุขในชีวิต

4. ปัจจัยที่จะช่วยให้คนเราเปลี่ยนพฤติกรรมได้สำเร็จแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล บางคนขาดความรู้และข้อมูลที่ถูกต้อง เมื่อได้ข้อมูลความรู้ที่ตรงกับส่วนที่ขาดก็อาจช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้วความรู้เพียงอย่างเดียวมักไม่เพียงพอกับการเปลี่ยนแปลงบางคนไม่ตระหนักในปัญหาขาดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องมีกระบวนการช่วยให้เห็นปัญหาเกิดแรงจูงใจ และมีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงบางคนตระหนัก

ในปัญหามีแรงจูงใจแล้วในระดับหนึ่ง แต่ยังติดกับความเคยชินไม่รู้วิธีปรับพฤติกรรม หรือลองแล้วแต่ไม่สำเร็จเกิดความท้อใจ หรือเชื่อว่าตัวเองไม่มีทางทำได้ หากได้รับความช่วยเหลือปรับพฤติกรรมอย่างเป็นขั้นตอนจนมีความสำเร็จในก้าวเล็ก ๆ จะเกิดกำลังใจในการเปลี่ยนแปลงต่อไป จนมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีได้

สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต (2559 : 12) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สมองเปรียบเสมือนศูนย์บัญชาการใหญ่ ที่มีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของคนเราอาจแบ่งเป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ คือ ระบบคิดแบบอัตโนมัติ อยู่นอกเหนือการควบคุม คิดเร็ว ไม่ไตร่ตรอง คิดเชื่อมโยง อาศัยทักษะและสัญชาตญาณ เกิดโดยไม่รู้ตัว ไม่ต้องใช้ความพยายาม แต่มีโอกาสผิดพลาดได้ ระบบคิดแบบไตร่ตรองอยู่ภายใต้การควบคุมใช้เวลา คิดเป็นเหตุเป็นผล อาศัยกฎเกณฑ์ ทำอย่างรู้ตัว ต้องใช้ความพยายาม ความคิดของระบบอัตโนมัติจะทำให้เกิดการตอบสนองได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งหากมีการฝึกฝนจนความคิดในระบบนี้มีความเยียบคม ก็จะทำให้สามารถประเมินสถานการณ์เสี่ยงได้อย่างฉับไวและไม่ผิดพลาด เปรียบเท่ากับนักกีฬาเก่ง ๆ ที่เชี่ยวชาญ ยกตัวอย่าง การขับรถของวัยรุ่นถือว่าเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสูงเป็นเพราะระบบคิดแบบอัตโนมัติยังขาดการฝึกฝน ทำให้ต้องใช้ระบบคิดแบบไตร่ตรองซึ่งทำให้ตอบสนองได้ช้าลง ดังนั้น สำหรับวัยรุ่นแล้ว จะออกแบบวิธีการอย่างไรเพื่อให้วัยรุ่นใช้ระบบคิดแบบไตร่ตรองในการดำเนินชีวิตเพื่อต่อสู้และต่อต้านการคิดแบบอัตโนมัติที่มักทำอะไรตามใจชอบหรือตามความเคยชินแบบไร้สติและฝึกฝนระบบคิดแบบอัตโนมัติสำหรับทักษะที่เหมาะสมในการเอาตัวรอด เช่น สามารถตอบปฏิเสธการถูกชักชวนไปในทางที่ไม่ดีได้อย่างรวดเร็ว และมีความเด็ดขาด ก่อนอื่น ต้องรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ว่า

1. คนเราเกลียดชังการสูญเสีย ความรู้สึกแย่เมื่อต้องเสียอะไรบางอย่างไป จะมีผลกระทบรุนแรงกว่าความดีใจเมื่อได้สิ่งนั้นมา ยกตัวอย่าง วัยรุ่นจะรู้สึกแย่สุด ๆ เมื่อรู้สึกว่าจะสูญเสียการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ทำให้เขายอมทุกอย่างเพื่อยึดติดกับเพื่อนในกลุ่ม แม้เราจะพยายามให้เขาหาเพื่อนกลุ่มใหม่ที่จะทำให้ชีวิตของเขาดีขึ้นก็ตาม ทางออกอาจจะต้องเข้าไปปรับเปลี่ยนทั้งกลุ่มหรือให้เป็นข้อคิดที่ผู้ปฏิบัติงานกับวัยรุ่นต้องคำนึงถึง

2. สิ่งเร้าที่เข้าวนอย่างรุนแรง มักทำให้คนเราแสดงพฤติกรรมที่ไม่มีเหตุผลออกมา (ถ้าคิดในทางที่ดีคือทำให้คนสามารถก้าวข้ามความกลัวและกล้าลองสิ่งใหม่ ๆ) ทำให้ล้มความตั้งใจเดิมได้อย่างง่าย ๆ เช่น ตั้งใจว่าจะมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย แต่พอถึงช่วงที่อารมณ์กำลังร้อนแรงก็เปลี่ยนใจเสียขึ้น ข้อคิดในประเด็นนี้คือต้องใช้มาตรการที่เข้มข้น เกะตืดแบบกัดไม่ปล่อย เพื่อจะทำให้คนเราสามารถต้านทานความเข้าวนที่รุนแรง เช่น การทำท่าย การแข่งขัน ใช้ความสูญเสียมาเป็นเครื่องมือกำกับ ใช้กฎหมาย เป็นต้น และนำไปสู่การควบคุมตนเองได้ ดังนั้น ควรช่วย

ให้วัยรุ่นประเมินความเสี่ยงของสิ่งเร้าต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ไม่ประเมินความเสี่ยงต่ำเกินไป และมี “ตัวช่วย” คอยเฝ้าระวังหรือช่วยเหลือ ยกตัวอย่าง สามารถประเมินความเสี่ยงของการอยู่สองต่อสอง กับคนรักได้ว่ามีความเสี่ยงสูง ทั้ง ๆ ที่ใจเรียกร้องอยากอยู่กันตามลำพัง ซึ่งอาจต้องหาตัวช่วย โดยมีเพื่อน ๆ ที่หวังดีไปด้วย

3. คนเรามักถูกลวงด้วยสิ่งแวดลอมเสมอ เช่น คนที่กำลังลดน้ำหนัก ควรใช้จานเล็กทานข้าว เพราะจะทำให้ทานน้อยลงกว่าการใช้จานใหญ่ ในกรณีนี้ มีการวิจัยทดลองแล้ว พบว่าขนาดของภาชนะมีผลต่อพฤติกรรมการกินของคนเรา

4. คนเรามักตัดสินใจทำอะไรตามคนหมู่มากมากกว่าทำด้วยความไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เพื่อไม่รู้สึกแปลกแยก เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกมั่นใจ และเลียนแบบเมื่อเห็นอีกฝ่ายได้รับสิ่งเสริมแรง ที่เห็นง่าย ๆ ในสังคม เช่น การเลียนแบบในเรื่องการผลิตสินค้า ก็ทำตามกันจนสินค้าราคาตก มีงานวิจัยพบว่า วัยรุ่นหญิงที่เห็นคนวัยเดียวกันมีลูกก็มีแนวโน้มจะตั้งครรภ์มากขึ้น คนที่อยู่ในกลุ่มคนอ้วนก็มีแนวโน้มจะน้ำหนักเพิ่มตามกลุ่ม เพื่อนร่วมห้องมีผลต่อผลการเรียนสำหรับนักศึกษาปีหนึ่งในมหาวิทยาลัย คนเรามักทำตามบรรทัดฐานเพราะมักมีความคิดว่าคนอื่น ๆ จับตามองอยู่

สรุปได้ว่า การปรับพฤติกรรมของวัยรุ่น เกิดจากความตระหนักในปัญหา อาจเป็นการรับรู้สัญญาณเตือนของร่างกาย หรือตรวจพบปัญหาสุขภาพบางอย่างที่เขาเห็นว่าจะส่งผลต่อเป้าหมายในชีวิตที่เขาให้คุณค่าและมีความเสี่ยงหากไม่ทำอะไรบางอย่างให้ดีขึ้น

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง

พฤติกรรมเสี่ยงเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย หากเราทราบข้อมูล จะช่วยทำให้การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

กองสุศึกษา (2555 : 12) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สาเหตุของการเกิดพฤติกรรมหรือปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมมาจากปัจจัยอะไรบ้างนั้น มีแนวคิดในการวิเคราะห์อยู่ 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

กลุ่มที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยภายในตัวบุคคล (Intra Individual Causal Assumption) กลุ่มนี้มีแนวคิดที่ว่าสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมาจากองค์ประกอบ ภายในบุคคล ได้แก่ ความรู้ เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม แรงจูงใจ หรือความตั้งใจ ใฝ่พฤติกรรม เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกตัวบุคคล (Extra Individual Causal Assumption) กลุ่มนี้มีแนวคิดที่ว่าสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมมาจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ซึ่งเป็น

ปัจจัยทางด้าน สิ่งแวดล้อมและระบบโครงสร้างทางสังคม เช่น ระบบการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา องค์กรปกครอง ด้านประชากร และลักษณะทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยหลายปัจจัย (Multiple Causal Assumption) กลุ่มนี้มีแนวคิดว่า พฤติกรรมของบุคคลมีสาเหตุ จากทั้งปัจจัยภายในบุคคล และปัจจัยภายนอกบุคคล ซึ่งจากการศึกษาของนักพฤติกรรมศาสตร์ในกลุ่มนี้ ได้สรุปว่า ปัจจัยที่มีอิทธิต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล คือ

1. ความยากง่ายในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข
2. การประเมินผลประสิทธิภาพของบริการสาธารณสุข
3. โลกทัศน์เกี่ยวกับอาการของโรค ความรุนแรง และการเสี่ยงต่อการเกิดโรค
4. องค์กรปกครองทางสังคมและเครือข่ายทางสังคม
5. ความรู้
6. องค์กรประกอบด้านประชาชน

กรมควบคุมโรค (2556 : 14) ให้ความหมายไว้ว่า ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาในวัยรุ่น สาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหา มีทั้งปัจจัยที่เป็นสิ่งเร้าภายใน (intrinsic stimulus) และปัจจัยภายนอก (extrinsic stimulus)

ปัจจัยที่เป็นสิ่งเร้าภายใน หมายถึง สิ่งเร้าซึ่งเป็นผลที่เกิดจาก กระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในร่างกาย โดยได้รับอิทธิพลมา จากการทำงานของระบบต่อมไร้ท่อ ซึ่งผลิตฮอร์โมนออกมาเพื่อกระตุ้นให้ ร่างกายมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะต่อมไร้ท่อที่ทำหน้าที่ควบคุมและกระตุ้นรวมทั้งผลิตฮอร์โมนทางเพศที่สำคัญ ได้แก่ ต่อมใต้สมองหรือต่อมพิทูอิทารี (pituitary gland) และต่อมเพศ (gonads)

ปัจจัยที่เป็นสิ่งเร้าภายนอก หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกต่างๆ ที่สามารถกระตุ้นผู้ที่รับรู้ให้เกิดอารมณ์ทางเพศขึ้น ซึ่งสิ่งเร้าเหล่านี้มีหลาย รูปแบบ ได้แก่ สื่อรูปแบบต่าง ๆ สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไป ครอบครัวและการเลี้ยงดู

สำนักส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต (2559 : 5) ให้ความหมายไว้ว่า ปัจจัยเสี่ยงสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ปัจจัยเสี่ยงในระดับบุคคล คือ

1.1 การไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน การไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม “เมื่อไรที่ยืนตามมาตรฐานเด็กดีในสังคม วัยรุ่นจึงสร้างพื้นที่ทางสังคมของเขาขึ้นมาใหม่” มีการศึกษาพบว่า การที่วัยรุ่นไม่ได้รับการยอมรับจะเป็นแรงผลักดันที่ทำให้วัยรุ่นรวมกลุ่ม และมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เมื่อประกอบกับการไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน ทำให้วัยรุ่นมีเป้าหมายชีวิตเปลี่ยนไป เช่น มาโรงเรียนเพื่อพูดจาสมาคมกับเพื่อน ๆ มาหาสาว มาไถเงิน

หรือจับกลุ่มเป็นแก๊งมอเตอร์ไซค์วัยรุ่น ขกพวกตีกันเพราะมีค่านิยมว่า “ความสามารถในการทำให้พวกอื่นบาดเจ็บได้มากเป็นเครื่องสะท้อนชื่อเสียงและบารมี”

1.2 ปัญหาสุขภาพจิตที่พบบ่อยในวัยรุ่น ได้แก่ โรคสมาธิสั้น ซึ่งส่งผลต่อปัญหาการเรียน ปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ ซึ่งมีการรักษาเพิ่มสมรรถนะที่ช่วยให้ผู้ป่วยมีอาการดีขึ้นได้ถึงร้อยละ 60 - 90 แต่เด็กและวัยรุ่นที่เข้าถึงบริการกลับมีไม่ถึงร้อยละ 10 - 12

1.3 วัยรุ่นที่ขาดผู้ปกครองดูแล

2. ปัจจัยเสี่ยงในระดับครอบครัว คือ

2.1 ระดับการศึกษาต่ำทำให้มีรายได้น้อย หรือภาวะว่างงานของพ่อแม่ มีการศึกษาพบว่าเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ในเด็ก 2 - 3 เท่า

2.2 ลักษณะการเลี้ยงดูของพ่อแม่ ผู้ปกครอง เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครองไม่มีเวลาให้มีปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว

2.3 ประวัตติมารดาหรือญาติเคยตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

3. ปัจจัยเสี่ยงทางสังคม (social determinants) การบริการและสิ่งแวดล้อม คือ

3.1 ความเหลื่อมล้ำทางสังคม เด็กที่เกิดในครอบครัวที่ยากจน ทำให้พ่อแม่เสี่ยงที่จะมีเวลาดูแลลูกน้อยกว่าทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมได้มากกว่า หรือความยากจนทำให้เสี่ยงต่อการอยู่ในถิ่นที่อยู่อาศัยที่มียาเสพติดกระบาดมีอันตรายมาก ทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมและเข้ากลุ่มผู้กระทำความผิดกฎหมายได้ง่ายกว่า

3.2 พ่อแม่ ครูและคนในสังคมมีทัศนคติทางลบต่อบริการสุขภาพจิต ซึ่งเป็นผลต่อการให้ความร่วมมือและความต่อเนื่องในการมารับบริการ

3.3 ผู้ให้บริการพ่อแม่ ครูและคนในสังคมมีทัศนคติทางลบต่อปัญหาวัยรุ่น โดยเฉพาะปัญหาการตั้งครรถ์มีผลกระทบทำให้วัยรุ่นขาดโอกาสในการศึกษา และหาทางออกที่ไม่เหมาะสม เกิดปัญหาซ้ำซ้อนตามมา

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง ประกอบด้วย 1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล คือ พฤติกรรมมาจากองค์ประกอบภายในบุคคล ได้แก่ ความรู้ เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม แรงจูงใจ หรือความตั้งใจใฝ่พฤติกรรม เป็นต้น 2) ปัจจัยภายนอกตัวบุคคล คือ พฤติกรรมมาจากปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมและระบบโครงสร้างทางสังคม เช่น ระบบการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา ความเหลื่อมล้ำทางสังคม สื่อรูปแบบต่างๆ ครอบครัวและการเลี้ยงดู เป็นต้น

ประเภทของพฤติกรรมเสี่ยงในโรงเรียน

พฤติกรรมเสี่ยงมีหลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจหรือสติปัญญา ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงประเภทของพฤติกรรมเสี่ยงจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

จรรยา เศรษฐพงษ์ และคณะ (2553 : 54) ได้จำแนกพฤติกรรมเสี่ยงที่สำคัญของวัยรุ่นได้ 7 ด้าน หลัก ๆ คือ ด้านความปลอดภัยและความรุนแรง การสูบบุหรี่ การดื่มสุราและใช้สารเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การรับประทานอาหารที่ไม่เหมาะสม การออกกำลังกายและพฤติกรรมความเครียด

นวลนวี ประเสริฐสุข และคณะ. (2554 : 33) ได้จำแนกพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนวัยรุ่นไว้ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียน ด้านศีลธรรม/จริยธรรม ด้านสิ่งเสพติด ด้านพฤติกรรมทางเพศ ด้านความก้าวร้าวรุนแรง ด้านการเกิดอุบัติเหตุจราจรและด้านสุขอนามัย

ทวีศิลป์ วิชญ์โยธิน และคณะ (2556 : 10-11) ได้จัดกลุ่มพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น ไว้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพฤติกรรมที่ไม่ยังคิด 2) ด้านการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ 3) ด้านพฤติกรรมละเมิดกฎเกณฑ์และสิทธิผู้อื่น 4) ด้านพฤติกรรมทางเพศ และ 5) ด้านพฤติกรรมการใช้ยา หรือสารเสพติด

พิศสมัย อรทัย และพัชรินทร์ นันทจันทร์ (2557 : 216) ได้แบ่งพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นไทยรวม 10 กลุ่มพฤติกรรม คือ 1) พฤติกรรมเสี่ยงด้านอุบัติเหตุ 2) พฤติกรรมเสี่ยงด้านการใช้ความรุนแรง 3) พฤติกรรมเสี่ยงด้านภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย 4) พฤติกรรมเสี่ยงด้านการสูบบุหรี่ 5) พฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มแอลกอฮอล์ 6) พฤติกรรมเสี่ยงด้านการใช้สารเสพติด 7) พฤติกรรมเสี่ยงด้านเพศสัมพันธ์ 8) พฤติกรรมเสี่ยงด้านการรับประทานอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ 9) พฤติกรรมเสี่ยงด้านการควบคุมน้ำหนัก และ 10) พฤติกรรมเสี่ยงด้านการออกกำลังกายไม่เพียงพอ

อรอนงค์ ซ้ายโพธิ์กลาง (2557 : 36) ได้จัดกลุ่มพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของวัยรุ่นที่มีความสำคัญ เป็น 8 พฤติกรรม ได้แก่ 1) การใช้ยาผิดวัตถุประสงค์ 2) การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 3) การสูบบุหรี่ 4) การใช้สารเสพติด 5) พฤติกรรมทางเพศ 6) ความรุนแรง 7) การกินไม่ดี และ 8) การออกกำลังกายต่ำ

สุดคนึง ณ ระนอง (2558 : 39) ได้แยกประเภทพฤติกรรมเชิงปกปิดของนักเรียนไว้ 4 ประเภท ได้แก่ พฤติกรรมทางเพศ การเสพยาเสพติด การเล่นการพนันและพฤติกรรมความไม่ซื่อสัตย์

กรเกล้า สำลี และคณะ (2558 : 15) ได้จัดกลุ่มพฤติกรรมเสี่ยงในเด็ก แบ่งเป็น 7 ด้าน ดังนี้ 1) พฤติกรรมด้านสิ่งเสพติด 2) ด้านพฤติกรรมทางเพศ 3) ด้านความก้าวร้าวรุนแรง 4) ด้านการเรียน 5) ด้านพฤติกรรมจริยธรรม 6) ด้านความปลอดภัย 7) ด้านสุขอนามัย

พนม เกตุมาน (2559 ข : ออนไลน์) ได้แยกประเภทของพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นไว้ 6 ประเภทดังนี้

1. พฤติกรรมเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ (unintentional injuries) ได้แก่ การร่วมกิจกรรมที่เสี่ยงต่ออุบัติเหตุ การไม่ปฏิบัติตามกฎแห่งความปลอดภัย (ไม่สวมหมวกกันน็อก ไม่คาดเข็มขัดนิรภัย เมื่อนั่งในขณะขับรถ ฯลฯ)
2. พฤติกรรมความรุนแรง (violence) ได้แก่ การเข้าร่วมกลุ่มที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรง การทำร้ายร่างกาย การพกพาอาวุธ ทำลายข้าวของสาธารณะ
3. ภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย (depression and suicidal idea)
4. การใช้ยาเสพติด (drug abuse) ได้แก่ การลองและใช้ยาเสพติด บุหรี่ เหล้า หรืออยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด
5. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ (sexual behaviors) ได้แก่ เริ่มต้นจากการมีแฟนเร็วเกินไป การเริ่มมีสัมผัสและเนื้อต้องตัว กอดจูบ อยู่กันตามลำพัง และมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีการป้องกันการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
6. พฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลันในวัยกลางคน (myocardial infarction) ได้แก่ การรับประทานอาหารไขมันสูง อ้วน ขาดการออกกำลังกาย

สิริทรัพย์ สิริหะวงษ์ และสุพัตรา ดีดวงพันธ์ (2560 : 169) ได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมเสี่ยงเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ 1) พฤติกรรมเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ ได้แก่ การมีกิจกรรมที่เสี่ยงต่อความปลอดภัย ไม่สวมหมวกกันน็อกและการไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร 2) พฤติกรรมความรุนแรง ได้แก่ การเข้าร่วมพฤติกรรมกลุ่มที่มีความก้าวร้าวรุนแรง การทำร้ายร่างกาย การพกพาอาวุธ การทำลายข้าวของสาธารณะ 3) พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย ได้แก่ การแสดงออกถึงความเครียดและความวิตกกังวล การแยกตัว 4) พฤติกรรมการใช้ยาเสพติด ได้แก่ การลอง การใช้ยาเสพติด บุหรี่ เหล้าหรืออยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด 5) พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ได้แก่ มีแฟนเร็วเกินไป มีการสัมผัสและเนื้อต้องตัว กอดจูบ อยู่กันตามลำพัง มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน

สมบุรณ์ ดันยะ และคณะ (2561 : 14) ได้แยกประเภทของพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนระดับอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างใน 6 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงด้านความปลอดภัย พฤติกรรมเสี่ยงด้านสิ่งเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงด้านเพศ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการพนัน พฤติกรรมเสี่ยงด้านการดูแลสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเรียน

ราชกิจจานุเบกษา (2562 : 7) ได้เผยแพร่ระเบียบว่าด้วยความประพฤติที่ไม่เหมาะสมไว้ 9 ข้อ ได้แก่ 1) หนีเรียน หรือออกนอกสถานศึกษาโดยไม่ได้รับอนุญาตในเวลาเรียน 2) เล่นการพนัน หรือจัดให้มีการเล่นการพนันที่ผิดกฎหมาย 3) พกพาอาวุธหรือวัตถุซึ่งใช้ประทุษร้าย 4) ซื้อ จำหน่าย

แลกเปลี่ยน หรือเสพสุรา สิ่งมีเงินมา หรือยาเสพติด 5) ลักทรัพย์ ทรัพย์ หรือบังคับ ขืนใจ หรือรีดไถบุคคลอื่น 6) ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่น เตรียมการหรือกระทำการใด ๆ อันน่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือรวมกลุ่มหรือ มั่วสุมเพื่อกระทำการดังกล่าว 7) แสดงพฤติกรรมทางสุ่วอันไม่เหมาะสม กระทำการลามกอนาจาร แต่งกายล่อแหลมหรือไม่เรียบร้อยในโรงเรียนหรือสถานศึกษา หรือแต่งเครื่องแบบนักเรียนหรือนักศึกษาไม่เรียบร้อย 8) เกี่ยวข้องกับการค้าประเวณี 9) เกี่ยวเตรนนอกสถานที่พัก รวมกลุ่มหรือมั่วสุม อันเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

โรงเรียนบางปะอินราชานุเคราะห์ 1 (2564 : ออนไลน์) ได้แยกประเภทของพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น ไว้ 5 ประเภท ดังนี้

1. พฤติกรรมเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ ได้แก่ การร่วมกิจกรรมที่เสี่ยงต่อความปลอดภัย การไม่ปฏิบัติตามกฎแห่งความปลอดภัย
2. พฤติกรรมความรุนแรง ได้แก่ การเข้าร่วมพฤติกรรมกลุ่มที่มีความก้าวร้าวรุนแรง การทำร้ายร่างกาย การพกพาอาวุธ การทำลายข้าวของสาธารณะ
3. ภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย
4. การใช้ยาเสพติด ได้แก่ การลอง การใช้ยาเสพติด บุหรี่ เหล้า หรืออยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด
5. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ได้แก่ มีแฟนเร็วเกินไป มีการสัมผัสและเนื้อต้องตัว กอดจูบ อยู่กันตามลำพัง มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน

Centers for Disease Control and Prevention (2019 : Online) ได้แยกประเภทของพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น ไว้ 6 ด้าน คือ

1. พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บและความรุนแรงโดยไม่ได้ตั้งใจ
2. พฤติกรรมทางเพศที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ รวมถึงการติดเชื้อเอชไอวี
3. แอลกอฮอล์และการใช้ยาอื่น ๆ
4. การใช้ยาเสพติด
5. พฤติกรรมอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ
6. การออกกำลังกายไม่เพียงพอ

สรุปได้ว่า ประเภทของพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นโดยภาพรวม ได้แก่ 1) พฤติกรรมเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ 2) พฤติกรรมความรุนแรง 3) ภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย 4) การใช้ยาเสพติด/แอลกอฮอล์ 5) พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ 6) พฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลัน 7) พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม 8) พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียน 9) พฤติกรรมอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ 10) การออกกำลังกายไม่เพียงพอ 11) การพนัน 12) การใช้ยาผิดวัตถุประสงค์ 13) สุขอนามัย 14) ศิลธรรม/จริยธรรม 15) การควบคุมน้ำหนัก

จากทักษะของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นตัวแปรพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การวิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนจากทักษะของนักวิชาการ

นักวิชาการ ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	สรุป
1. พฤติกรรมเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ	✓	✓		✓			✓	✓	✓	✓	✓	✓		9*
2. พฤติกรรมความรุนแรง	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓	✓	✓	11*
3. ภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย	✓			✓				✓	✓			✓		5*
4. การใช้ยาเสพติด/แอลกอฮอล์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	13*
5. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	13*
6. พฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลัน							✓							1
7. พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม			✓			✓	✓				✓			4*

ตาราง 1 (ต่อ)

นักวิชาการ ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	สรุป
8. พฤติกรรมเสี่ยง ด้านพฤติกรรม การเรียนรู้		✓					✓			✓	✓			4*
9. พฤติกรรม อาหารที่ไม่ดี ต่อสุขภาพ	✓			✓	✓		✓			✓			✓	6*
10. การออกกำลังกาย ไม่เพียงพอ				✓	✓								✓	3
11. การพนัน						✓				✓				2
12. การใช้ยา ผิดวัตถุประสงค์					✓									1
13. สุขอนามัย		✓												1
14. ศิลธรรม/ จริยธรรม		✓												1
15. การควบคุม น้ำหนัก				✓										1

หมายเหตุ [1 = จรรยา เศรษฐพงษ์และคณะ (2553 : 54), 2 = นวลวิ ประเสริฐสุขและคณะ. (2554 : 33), 3 = ทวีศิลป์ วิษณุโยธินและคณะ (2556 : 10-11), 4 = พิศมัย อรทัยและพัชรินทร์ นันทจันทร์. (2557 : 216), 5 = อรอนงค์ ช้ายโพธิ์กลาง (2557 : 36), 6 = สุดคณิง ณ ระนอง (2558 : 39), 7 = กรเกล้า สำลี (2558 : 15), 8 = พนม เกตุมาน (2559 : ออนไลน์), 9 = สิริทรัพย์ สีหะวงษ์ และ สุพัตรา คีดวงพันธ์ (2560 : 169), 10 = สมบูรณ์ ดันยะและคณะ (2561 : 14), 11 = ราชกิจจานุเบกษา (2562 : 7), 12 = โรงเรียนบางปะอิน ราชานุเคราะห์ 1 (2557 : ออนไลน์), 13 = Centers for Disease Control and Prevention (2019 : ออนไลน์)]

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน จากทัศนะของนักวิชาการ นักวิจัยพบว่า มีผู้แยกประเภทของพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นแตกต่างกัน ทั้ง พฤติกรรมเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ พฤติกรรมความรุนแรง ภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย การใช้ยาเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ พฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคกล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลันในวัยกลางคน พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพยาเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมการเรียน โดยผู้วิจัยพบว่ามี 15 ตัวแปร เมื่อพิจารณาความถี่ของตัวแปรสรุปได้ว่า มีตัวแปร 8 ด้าน มีความถี่ระหว่าง 4 - 13 ความถี่ ได้แก่ 1) พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องการเสพยาเสพติด 2) พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องพฤติกรรมทางเพศ 3) พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย 4) พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องพฤติกรรมต่อต้านสังคม 5) พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องพฤติกรรมการเรียน 6) พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ 7) พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง 8) พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องการบริโภคอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดแต่ละเรื่องดังนี้

1. พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องการเสพยาเสพติด

การเสพยาเสพติดเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่ทำลายชีวิตวัยรุ่นเป็นอย่างมาก หลายคนตกเป็นทาสของสารเสพติด ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องการเสพยาเสพติดจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (2554 : 1) ได้ให้ความหมายของยาเสพติด ไว้ว่า สารใดก็ตามที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือสารที่สังเคราะห์ขึ้น เมื่อนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใด ๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ยังจะทำให้เกิดการเสพติดได้ หากใช้สารนั้นเป็นประจำทุกวัน หรือวันละหลาย ๆ ครั้ง โดยมีสาเหตุของการติดยาเสพติด ดังนี้

1. อยากลอง อยากรู้ อยากเห็น อยากสัมผัส ซึ่งเป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์
2. ถูกเพื่อนชักชวน ส่วนใหญ่พบในกลุ่มเยาวชน ทำตามเพื่อน เพราะต้องการการยอมรับจากเพื่อนฝูง หรือถูกชักจูงว่าใช้แล้วทำให้สมองปลอดโปร่ง หรือใช้แล้วทำให้ขยัน จึงเหมาะแก่การเรียนและการทำงาน
3. ถูกหลอกลวง โดยอาศัยรูปแบบสีสนสวยงาม ทำให้ผู้รับไม่อาจทราบได้ว่าสิ่งที่ตนได้รับเป็นยาเสพติด
4. ใช้เพื่อลดความเจ็บปวดทางกาย อันเนื่องมาจากโรคภัยไข้เจ็บ จนเกิดการติดยา เพราะใช้เป็นประจำ
5. เกิดจากความคั่นอง และขาดสติยังคิด ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเป็นยาเสพติด แต่อยากแสดงความเก่งกล้า อวดเพื่อน จึงชวนกันเสพยาจนติด

6. ภาวะสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอื้ออำนวยที่จะส่งเสริม และผลักดันให้หันเข้าหา ยาเสพติด เช่น ครอบครัวแตกแยก สมาชิกในครอบครัวขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ภาวะเศรษฐกิจบีบบังคับให้ทำเพื่อความอยู่รอด อยากรวยเร็ว หรือพักอาศัยอยู่ในแหล่งที่มีการเสพยาและค้ายาเสพติด

ราชบัณฑิตยสถาน (2554 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของยาเสพติด ไว้ว่า ยาหรือสารเคมีซึ่งเมื่อเสพยาหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งก็จะติด ก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม เช่น ฟีน กัญชา เฮโรอีน ยานอนหลับ สุรา

ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน และคณะ (2556 : 11) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการใช้ยาหรือสารเสพติด ว่าเป็นพฤติกรรมที่วัยรุ่นใช้หาความสุข หรือแก้ใจความทุกข์ให้หมดไปในระยะเวลาสั้นเริ่มต้นจากการใช้ สารเสพติดแบบอ่อน เช่น บุหรี่ หรือสุรา ไปจนถึงสารเสพติดรุนแรง ได้แก่ ยาบ้า เฮโรอีน กาว เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ (2560 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อเสพยาเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยการกิน ดม สูบ ฉีด หรือ ด้วยประการใด ๆ แล้ว จะทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพยาขึ้นเรื่อย ๆ มีอาการอยากยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพยาทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง สุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง

สรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องการเสพยาเสพติด หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางร่างกาย ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองต่อยาหรือสารเคมี ซึ่งเมื่อเสพยาหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่ง เมื่อติดจะก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม อาจเกิดจากอยากลอง อยากรู้ อยากเห็น อยากสัมผัส ถูกเพื่อนชักชวน ถูกหลอกลวง ลดความเจ็บปวดทางกาย ความกระวนกระวายใจ หรือภาวะสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอื้ออำนวยส่งเสริม

2. พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องพฤติกรรมทางเพศ

พฤติกรรมทางเพศมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต และมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องพฤติกรรมทางเพศจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน และคณะ (2556 : 11) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมทางเพศว่าเป็นพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสมกับวัย ค่านิยมและวัฒนธรรมไทยและอาจนำมาซึ่งปัญหาต่อตนเองและผู้อื่น ได้แก่ การสนใจเรื่องเพศมากเกินไปจนเกินไป การหมกมุ่นกับการสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง การแสดงออกทางเพศไม่เหมาะสมกับกาลเทศะการยั่วชวน หรือเล้าโลมทางเพศ การมีเพศสัมพันธ์

โดยไม่ป้องกัน การทำแท้ง การใช้ชีวิตคู่แบบสามีภรรยาในขณะที่กำลังศึกษาเล่าเรียนและมีคู่นอนหลายคน เป็นต้น

มูลนิธิสร้างเสริมสุขภาพผู้หญิง (2560 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของเพศไว้ว่า ความเป็นหญิง ความเป็นชาย ที่ถูกกำหนดโดยสรีระหรือความประสงค์ของเจ้าของสรีระนั้น และยังหมายรวมถึงเพศภาวะและเพศวิถีด้วย และ สุขภาพทางเพศ หมายความว่า สภาวะความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายและจิตใจของบุคคลที่เป็นผลสัมฤทธิ์อันเกิดจากการมีเจตคติที่ดีต่อเรื่องเพศ มีความรู้ความเข้าใจ และได้รับความคุ้มครองสิทธิและสุขภาพทางเพศ

Kiduser (2018 : Online) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยแยกเป็น 2 พฤติกรรม คือ

1. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศชาย

การเล่นเกมสล็อตออนไลน์ การดูโป๊ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะดึงดูดความสนใจทางเพศของวัยรุ่นชายให้ปฏิบัติในทางที่ผิด ซึ่งเมื่อดูสิ่งเหล่านี้อาจทำให้ยับยั้งอารมณ์ทางเพศไว้ไม่อยู่ จึงส่งผลให้เกิดการข่มขืนหรือหลอกลวงหญิงสาวไปทำไม่ได้ไม่ร้าย การอยู่ร่วมกับคนในสังคมเชื่อว่าวัยรุ่นชายมักจะมีפקพวกเยอะ และส่วนใหญ่บางกลุ่มก็อาจจะเป็นพวกที่ติดยาหรือนักเลง คนพวกนี้จะชอบดึงดูดความสนใจให้ทำในสิ่งที่ไม่ดีอยู่เสมอ นอกจากจะส่งผลเสียต่อตัวเองแล้ว ทำให้ส่งผลเสียต่อสังคมและบุคคลอื่นได้อีกด้วย

2. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศหญิง

วัยรุ่นสาวมักจะชอบการแต่งตัวโป๊ แต่งหน้า เพื่อความสวย แต่การที่แต่งตัววาวหวิวเป็นอันตรายอย่างมาก อาจทำให้ดึงดูดความสนใจและอารมณ์ทางเพศของผู้ชายได้มากเกินไป พฤติกรรมของวัยรุ่นหญิงมักจะส่งผลเสียกับตัวเองมากที่สุด วัยรุ่นหญิง อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล อยากรู้ อยากลอง จึงเป็นเหตุให้มีแฟนและทำอะไรโดยไม่คิดได้อยู่เสมอ การที่ขอมมีอะไรกับแฟนของตัวเองนั้น ไม่ใช่เรื่องผิด แต่เราจะเห็นได้ว่าวัยรุ่นสาวมักจะตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรเพราะคำว่า “พลาด” ฉะนั้น การแต่งตัวล่อแหลมเป็นเหตุให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้สูง

รณัญญา กิริยะ (2564 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมทางเพศ ไว้ว่า การกระทำหรือการปฏิบัติตนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ เป็นพฤติกรรมที่สามารถมองเห็นและสังเกตได้ด้วยตาเปล่า ซึ่งมีความแตกต่างกันของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ปัจจัย คือ ครอบครัว เพื่อน สังคมและวัฒนธรรม

1. อิทธิพลของครอบครัว ทุกคนมีความใกล้ชิดกับครอบครัวมากที่สุดและยาวนานที่สุด ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกที่อบรมทางด้านจิตใจ และปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก ครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมต่าง ๆ รวมทั้งพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น

2. อิทธิพลจากเพื่อน การคบเพื่อนมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การแสดงออกของวัยรุ่น เพราะเพื่อนจะมีอิทธิพลในเรื่องความคิด ความเชื่อ และการแนะนำ ในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งพฤติกรรมทางเพศและอาจชักจูงไปในทางที่ดีหรือไม่ดีได้ ดังนั้น การเลือก คบเพื่อนที่ดีจะช่วยแนะนำเรื่องพฤติกรรมทางเพศในทางที่เหมาะสมได้

3. อิทธิพลจากสังคม สังคมไทยเป็นสังคมที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรม ทางเพศ ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศ มีดังนี้

3.1 สถานภาพทางสังคม สถานภาพในสังคมไทยถูกกำหนดจากฐานะ ทางเศรษฐกิจที่ในปัจจุบันมีความเหลื่อมล้ำอย่างมาก คนรวยในประเทศไทยจะมีฐานะร่ำรวยมาก ในขณะที่คนจนจะยากจน มาก ทำให้มีช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวย คนจนจำเป็นต้องประกอบอาชีพเพื่อให้มีรายได้ โดยที่อาชีพนั้นอาจเสี่ยงต่อพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม

3.2 สื่อมวลชน การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนโดยไม่มีการกลั่นกรอง ถึงความเหมาะสม จะมีอิทธิพลต่อกระแสค่านิยมทางเพศได้ง่าย หากการนำเสนอข่าวที่ซ้ำซาก เกิดขึ้นบ่อย ๆ เช่น การนำเสนอข่าว การข่มขืนที่ลงภาพผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออย่างชัดเจน พร้อมบอก รายละเอียดต่าง ๆ ของการกระทำ เป็นต้น

4. อิทธิพลของวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา ยาวนานจากบรรพบุรุษสู่รุ่นต่อไป เพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้ คนในสังคมจะยึดวัฒนธรรม เป็นแนวปฏิบัติที่ถือว่าถูกต้อง หากสังคม มีค่านิยมทางวัฒนธรรมเรื่องเพศอย่างไร คนในสังคม ก็จะปฏิบัติเช่นนั้น โดยเฉพาะความเชื่อทางศาสนา ที่เป็นส่วนประกอบที่สำคัญมากของวัฒนธรรม ในสังคม อิทธิพลของวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศ ที่สำคัญ นอกจากนี้ การพูดคุย เรื่องเพศอย่างเปิดเผยระหว่างพ่อแม่กับลูกยังเป็นสิ่งสำคัญอีกด้วย

สรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องพฤติกรรมทางเพศ หมายถึง การกระทำหรืออาการที่ แสดงออกทางร่างกาย ความคิด และความรู้สึก ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ เป็นพฤติกรรมที่สามารถ มองเห็นและสังเกตได้ด้วยตาเปล่า ซึ่งมีความแตกต่างกันของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศ ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน สังคมและวัฒนธรรม

3. พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย

ภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตายเป็นอีกพฤติกรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นมากในวัยรุ่น เนื่องจากการ เปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องภาวะซึมเศร้าและการฆ่า ตัวตายจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

กองสุขศึกษา (2556 : 15) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเกี่ยวกับความเครียดว่าเป็นพฤติกรรมที่บุคคลเมื่อเกิดความเครียด จะแสดงออกทางร่างกาย จิตใจ และพฤติกรรม เช่น อัตราการเต้นของหัวใจและระบบการหายใจผิดปกติ ปวดศีรษะ ความเบื่อหน่าย ความคิดเชิงลบ หลงลืม ไม่ใส่ใจ เบื่ออาหาร น้ำหนักลดหรือเพิ่มผิดปกติ

พนม เกตุมาน (2559 ก : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงอาการภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย ไว้ดังนี้

1. อารมณ์ไม่สดชื่น รำเริงแจ่มใส
2. เบื่อหน่ายท้อแท้ ขาดความสุข
3. เบื่ออาหาร น้ำหนักลด ในวัยรุ่นอาจกินมากเพื่อคลายเครียด
4. นอนไม่หลับ หรือหลับได้ตอนหัวค่ำ แต่จะตื่นตอนตอนดึกๆ แล้วหลับต่อได้ยาก
5. สมาธิสั้นวอกแวกง่าย ความจำเลียบ รบกวนการเรียน ทำให้เรียนไม่รู้เรื่อง
6. ความคิดและการเคลื่อนไหวช้าลง
7. หหมดแรงเหนื่อยหน่าย ไม่อยากทำอะไร ไม่อยากเจอผู้คน ไม่อยากเรียนหรือเล่น
8. หหมดความสนใจในทุกเรื่อง แม้แต่เรื่องที่เคยชอบก็ไม่อยากทำ
9. คิดว่าตนเองเป็นภาระให้ผู้อื่นลำบาก คิดว่าตนเองไร้ค่า
10. คิดว่าตนเองผิด เบื่อชีวิต คิดอยากตาย คิดฆ่าตัวตายได้

อนุรัตน์ อนันทนาธร (2559 : 8) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมเกี่ยวกับความเครียดว่าเป็นสภาวะที่บุคคลรู้สึกอัดอั้นคับข้องใจจากสภาวะความกดดันที่เกิดขึ้นจากที่สภาพการณ์รอบตัวที่ไม่เป็นไปตามที่ตนต้องการหรือตามความคาดหวัง อาทิ สภาพแวดล้อมของสังคม ครอบครัว การทำงาน การเมือง รวมถึงการดำเนินชีวิตของตนเอง เช่น ความรัก อาชีพ หรือบทบาทในสังคม จนก่อให้เกิดปฏิกิริยาในการต่อต้านที่แสดงออกทั้งด้านร่างกายและจิตใจ

สรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางร่างกาย ความคิด และความรู้สึกที่มีความผิดปกติของจิตใจ อารมณ์ไม่สดชื่น เบื่อหน่ายท้อแท้ ความคิดเชิงลบ หลงลืม ไม่ใส่ใจ เบื่ออาหาร ความคิดและการเคลื่อนไหวช้าลง หหมดความสนใจในทุกเรื่อง พุดว่าอยากตาย หรือไม่อยากมีชีวิตอยู่

4. พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องพฤติกรรมต่อต้านสังคม

พฤติกรรมต่อต้านสังคมเป็นพฤติกรรมที่สร้างความเดือดร้อนและความเสียหายแก่ส่วนรวม ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องพฤติกรรมต่อต้านสังคมจากทัศนะต่างๆ ดังนี้

ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน และคณะ (2556 : 11) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมละเมิดกฎเกณฑ์และสิทธิผู้อื่นว่า เป็นพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นหรือสังคมเดือดร้อน ได้แก่ ก้าวร้าวเกร ขโมย ทำร้ายร่างกาย

ผู้อื่น ทำลายทรัพย์สินสาธารณะ ลวนลามเพศตรงข้ามและอาชญากรรมที่มีความรุนแรงซับซ้อน
ต่างๆ วัยรุ่นจะทำโดยรู้ว่าผิด แต่ขาดการควบคุมตัวเองที่ต่ำ ทำแล้วมักหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง

พนม เกตุมาน (2559 ค : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงโรคบุคลิกภาพผิดปกติแบบต่อต้านสังคม
โดยมีลักษณะ ดังนี้

1. ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
2. ไม่มีความรู้สึกผิด
3. ไม่มีความรับผิดชอบ
4. ก้าวร้าว ทำร้ายคนอื่น รังแกสัตว์
5. ทำลายข้าวของสาธารณะ
6. ทำผิดกฎเกณฑ์ กติกาของหมู่คณะหรือกฎหมาย

โรคนี้เกิดจากการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดของเด็ก การขาดการดูแลในช่วงขวบปีแรกซึ่ง
สำคัญมากในการสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ ความรู้สึกที่ดีต่อคนอื่น การมองโลกในแง่ดี
การรู้สึกเห็นอกเห็นใจใคร จะเป็นสาเหตุใหญ่ข้อหนึ่ง ต่อมา การขาดการฝึกการควบคุมตนเอง
ระเบียบวินัยในขวบปีที่สองและสาม จะทำให้เด็กขาดการควบคุมจิตใจตนเอง ทำให้เด็กเอาแต่ใจ
ตนเอง ในวัยต่อ ๆ มาเด็กจะเรียนรู้และเลียนแบบพฤติกรรมของพ่อแม่ พี่น้อง คนในครอบครัวและ
ใกล้ชิด ครอบครัวเป็นแบบใดเด็กก็มักจะเป็นแบบนั้น เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนก็จะเรียนรู้จากเพื่อนและครู
นอกจากนี้สังคมภายนอกก็เป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็กเช่นกัน การเรียนรู้เหล่านี้ ถ้าเป็นไปด้วยดี
เด็กจะมีความมั่นคงในอารมณ์ รู้จักแยกแยะดีเลวและควบคุมตัวเองให้อยู่ในกติกาสังคมได้

เจษฎา ทองเถาว์ (2559 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมต่อต้าน
สังคม ไว้ว่า เป็นบุคลิกภาพที่มีลักษณะเด่นคือ การละเมิดหรือไม่สนใจสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งไม่
สามารถปฏิบัติตามกฎของสังคม โดยมักเริ่มมีอาการตั้งแต่อายุ 15 ปี พบมากในเพศชายที่มาจาก
ชุมชนแออัดในเขตเมือง ที่ครอบครัวมักไม่อบอุ่น สาเหตุมักเกิดจากปมในวัยเด็ก พันธุกรรม หรือ
การเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสม

จิราพร รักการ (2564 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม
ไว้ว่า มีลักษณะของการละเลยในกฎเกณฑ์ ระเบียบของสังคม และการละเมิดสิทธิของผู้อื่น
โดยเกิดขึ้นตั้งแต่อายุ 15 ปีเกณฑ์การวินิจฉัยตาม DSM-IV TR จะต้อง มีลักษณะอาการดังต่อไปนี้
3 อาการ หรือมากกว่า

1. ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือบรรทัดฐานของสังคม จึงมีการกระทำความผิดบ่อยครั้งและ
เป็นเหตุให้ถูกจับกุม
2. หลอกลวง เห็นได้จากการ โกหก และหลอกลวงเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากผู้อื่น

3. มีพฤติกรรมหุนหันพลันแล่น เกิดขึ้นโดยไม่มีการวางแผนล่วงหน้า
4. หงุดหงิดง่าย ก้าวร้าว ใช้กำลังต่อสู้ ทาร้ายร่างกายผู้อื่นซ้ำๆ
5. ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น
6. ขาดความรับผิดชอบ เกิดความล้มเหลวซ้ำๆ ทั้งในด้านการงานและการเงิน
7. ไม่มีความสำนึกผิด แสดงให้เห็น โดยมีท่าทีไม่สนใจเมื่อกระทำผิด ไม่รู้สึกผิด มีเหตุผลที่ทำในสิ่งที่ไม่ดี ทำร้ายร่างกาย หรือขโมยของผู้อื่น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องพฤติกรรมต่อต้านสังคม หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางร่างกาย ความคิด และความรู้สึกที่ละเมิดหรือไม่สนใจสิทธิของผู้อื่น การละเลยในกฎเกณฑ์ทำให้ผู้อื่นหรือสังคมเดือดร้อน มีพฤติกรรมหุนหันพลันแล่น หงุดหงิดง่าย ก้าวร้าว ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความสำนึกผิด รวมทั้งไม่สามารถปฏิบัติตามกฎของสังคม

5. พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องพฤติกรรมการเรียนรู้

พฤติกรรมเรียนถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับวัยรุ่น เนื่องจากเป็นวัยที่อยู่ในช่วงวัยเรียน ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องพฤติกรรมการเรียนรู้จากทัศนะต่างๆ ดังนี้

อุดมรักษ์ ราชสมบัติ และชัยยา น้อยนารถ (2554 : 7) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ ไว้ว่าเป็นพฤติกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามสูงสุด และวิธีการเรียนเป็นวิธีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าด้านการเรียนการสอนของนักเรียนที่มีต่อการเรียน

ผ่องใส เพ็ชรรักษ์ อาทรร จิตสุนทรชัยกุล และศิริรัตน์ แจ่มรักษ์สกุล (2555 : 8) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ ไว้ว่า เป็นการแสดงออกในการปฏิบัติตัวเกี่ยวกับการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียนซึ่งสามารถพัฒนาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การรู้จักใช้เวลาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการเตรียมตัวในการเรียน การจดบันทึก การมีสมาธิการทำงาน การใช้เทคนิคต่าง ๆ การอ่าน การเลือกใจความสำคัญ กระบวนการรวบรวมข้อมูล หรือการเตรียมตัวสอบ และพฤติกรรมเรียนที่พัฒนาด้วยการฝึกฝนและมีประสบการณ์ โดยเฉพาะวิธีการเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นประจำหรือปฏิบัติบ่อยครั้งจะนำไปสู่นิสัยในการเรียนที่ดี ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติ ให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดในการเรียน

สมบุญรณ์ ดันยะ และคณะ (2561 : 13) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมเสี่ยงด้านการเรียน หมายถึง การกระทำหรือความรู้สึกใด ๆ ที่มีโอกาสทำให้เกิดผลเสียต่อการศึกษาล่าเรียน ได้แก่ การเข้าเรียน การตั้งใจเรียน การทำงานที่อาจารย์ มอบหมาย การเตรียมและการทบทวนบทเรียน ความรู้สึกต่อการเรียนและความสัมพันธ์กับครูอาจารย์

สรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องพฤติกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางร่างกาย ความคิด และความรู้สึกที่มีโอกาสทำให้เกิดผลเสียต่อการศึกษาล่าเรียน

ทั้งในและนอกห้องเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การหนีเรียน การไม่ส่งงาน หรือการกระทำที่ก่อให้เกิด การยุติการเรียน หรือไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน

6. พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ

อุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นเป็นประจำ เนื่องจากเป็นวัยที่กำลังศึกษาค้นคว้าและชอบความท้าทาย ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน และคณะ (2556 : 11) ได้กล่าวว่า การไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ พฤติกรรมประเภทนี้จะเริ่มจากความรุนแรงน้อย ๆ เช่น ขับรถเร็วเสียงดังและหวาดเสียว หรือแข่งขันบนถนน แต่ด้วยความศึกษาค้นคว้าจึงไม่สนใจความถูกต้อง แต่วัยรุ่นบางกลุ่มมองว่าไม่เป็นเรื่องเสียหาย

บัณฑิต ตั้งกมลสร (2559 : 18) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่เป็นปัจจัยก่อให้เกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่รถได้แก่ ปัจจัยด้านคน ปัจจัยด้านยานพาหนะ ปัจจัยด้านถนน และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยจากคน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ ซึ่งพบว่ามีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การขับรถเร็ว เมาแล้วขับ ขับรถหวาดเสียว ไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร

ธนพร หลงเวช (2560 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึง 8 พฤติกรรมเสี่ยงที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุได้แก่

1. ไม่ชอบเปิดไฟเลี้ยว
2. ตัดสินใจช้าชอบเปลี่ยนเลนกะทันหัน
3. ไม่ปฏิบัติตามเครื่องหมายจราจร
4. ขับรถเร็วเป็นประจำ
5. เข้าแยกไม่ชะลอ
6. ดื่มแล้วขับ
7. ชอบขับแทรก แซง ปาด
8. คุยโทรศัพท์หรือเล่นโซเชียลขณะขับรถ

สมบุญรณ์ ต้นยะ และคณะ (2561 : 12) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมเสี่ยงด้านความปลอดภัย หมายถึง การกระทำหรือการอยู่ในสถานการณ์ใด ๆ ที่มีโอกาสทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพหรือชีวิต ได้แก่ การใช้รถใช้ถนน การทะเลาะวิวาท การใช้ความรุนแรง การพกพาอาวุธและการไปในสถานที่ที่เสี่ยงต่อการเกิดอันตราย

อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์ (2564 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญในการเกิดอุบัติเหตุยานยนต์ในวัยรุ่น คือ

1. วัยรุ่นเป็นนักขับมือใหม่ (novice driver) ขาดประสบการณ์ ในการขับขี่ (the lack of driving experience)
2. วัยรุ่นชอบมีพฤติกรรมเสี่ยงอันตราย (risk taking behaviour)
3. วัยรุ่นมักใช้รถจักรยานยนต์เป็นยานพาหนะ
4. วัยรุ่นมักมีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์และการใช้ยา ก่อนการขับขี่
5. วัยรุ่นมักไม่นิยมใช้อุปกรณ์เสริมความปลอดภัย

สรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางร่างกาย ความคิดและความรู้สึกที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อการใช้ยานพาหนะทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพหรือชีวิต ได้แก่ การขับเร็ว เมาแล้วขับ ขับรถหวาดเสียว ไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร

7. พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง

พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงเกิดขึ้นกับวัยรุ่นบ่อยครั้ง และบางเหตุการณ์ทำให้ได้รับโทษทางกฎหมาย ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

อรอนงค์ ซ้ายโพธิ์กลาง (2557 : 36) ได้กล่าวถึง ความรุนแรง หมายถึง การบาดเจ็บและความรุนแรง เป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่การบาดเจ็บโดยไม่ตั้งใจและความรุนแรงที่มีผลกระทบทางร่างกายและจิตใจ เช่น การพกพาอาวุธ การต่อสู้ ทะเลาะวิวาท การพยายามฆ่าตัวตาย เป็นต้น

กรเกล้า ลำลี และคณะ (2558 : 15) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมด้านความก้าวร้าวรุนแรง ว่าเป็นพฤติกรรมความรุนแรงที่แสดงออกทางด้านร่างกายและจิตใจ พฤติกรรมความรุนแรงด้านร่างกาย สาเหตุของการใช้ความรุนแรงในเด็กและวัยรุ่น เช่น การทะเลาะวิวาทในโรงเรียน อาจเกิดจากบุคคล 2 คนที่ทำร้ายกันชกต่อยตบตีกันหรือเกิดจากบุคคล 2 ฝ่ายๆ ละหลาย ๆ คน หรือการรุมทำร้ายกัน ซึ่งส่วนใหญ่มักไม่รุนแรงมากนักแค่เพียงเจ็บตัวแต่บางครั้งก็อาจมีการแทงกัน ยิงกัน เป็นต้น

พนม เกตุมาน (2559 ค : ออนไลน์) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงในวัยรุ่น ว่าเป็นพฤติกรรมที่พบได้บ่อย ทำให้เกิดความสูญเสียได้มาก พฤติกรรมที่วัยรุ่นแสดงออกมา อาจเป็นความรุนแรงกับตนเอง เช่น ทำร้ายตัวเองหรือฆ่าตัวตาย หรือความรุนแรงต่อผู้อื่น เช่น การทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย ข่มขืนกระทำชำเราหรือฆาตกรรม

ชนาธิป สุนทรภักดี และวรากร ทรัพย์วิระปกรณ์ (2560 : 157) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมก้าวร้าว ว่าเป็นการกระทำที่รุนแรงไปจากปกติ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะระบายความคับข้องใจ ความเครียดความโกรธ ความกลัวเป็นการกระทำที่ทำให้ผู้อื่นเจ็บปวด เสียหาย หรือมุ่งทำร้ายผู้อื่นทั้งที่เจตนาและไม่เจตนาโดยตรง ซึ่งถ้าพฤติกรรมก้าวร้าวเกิดขึ้นมาแล้วนั้นย่อมจะเกิดปัญหาต่างๆ ตามมา

ราชกิจจานุเบกษา (2562 : 7) ได้เผยแพร่ระเบียบว่าด้วยความประพฤติที่ไม่เหมาะสมไว้ 9 ข้อ ในส่วนของพฤติกรรมด้านก้าวร้าวรุนแรง ตรงกับข้อ 6) ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่น เตรียมการหรือกระทำการใดๆ อันน่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือรวมกลุ่มหรือมั่วสุมเพื่อกระทำการดังกล่าว

โรงเรียนบางปะอินราชานุเคราะห์ 1 (2564 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมความรุนแรง ได้แก่ การเข้าร่วมพฤติกรรมกลุ่มที่มีความก้าวร้าวรุนแรง การทำร้ายร่างกาย การพกพาอาวุธ การทำลายข้าวของสาธารณะ

สรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องก้าวร้าวรุนแรง หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นการกระทำที่รุนแรงไปจากปกติมักแสดงออกทางด้านร่างกายและจิตใจอาจเป็นความรุนแรงกับตนเองหรือความรุนแรงต่อผู้อื่นที่นำไปสู่การบาดเจ็บ เช่น การพกพาอาวุธ การทำร้ายร่างกายผู้อื่น อารมณ์รุนแรง วุ่นวาย ก้าวร้าว เอาแต่ใจตนเอง ไม่ยอมคน ชอบการแข่งชิงสิ่งของจากผู้อื่น การรวมกลุ่มหรือมั่วสุมอันน่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของส่วนรวม การทำลายข้าวของสาธารณะ

8. พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องการบริโภคอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ

การบริโภคอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพในปัจจุบันวัยรุ่นสามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีการบริโภคที่มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงพฤติกรรมเสี่ยงเรื่องการบริโภคอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพจากทัศนะต่างๆ ดังนี้

กองสุขศึกษา (2556 : 11) ได้ให้ข้อมูลว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่สมดุลส่งผลต่อสุขภาพที่เสื่อมถอยก่อนวัยอันควรและที่พบมากที่สุด คือ บริโภคผักและผลไม้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย มีการบริโภค หวาน มัน เค็ม มากไป

อรอนงค์ ชัยโพธิ์กลาง (2557 : 36) ได้กล่าวถึง การกินไม่ดี หมายถึง พฤติกรรมการกินที่เสี่ยงหรือกินไม่ดีต่อสุขภาพ คือ กินอาหารที่ดีไม่ครบตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น การกินผักผลไม้ไม่พอ

ปวีณภัทร นิธิตันติวัฒน์ และวรางคณา อุดมทรัพย์ (2560 : 126) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมการบริโภคอาหารของวัยรุ่นไทยว่า มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกต้อง เช่น รับประทานอาหารตามแฟชั่นหรือตามสื่อโฆษณา รับประทานอาหารประเภทโปรตีน แป้งและน้ำตาล ทำให้เกิดผลกระทบตามมาหลายประการ มีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายต่อสุขภาพทางกาย มีภาวะโภชนาการที่ไม่เหมาะสม เกิดโรคหรือการเจ็บป่วยต่างๆ เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน เป็นต้น

กรมควบคุมโรค (2563 : 17) ได้ให้ความหมายว่า ปัจจัยเสี่ยงทางพฤติกรรมสุขภาพ คือ การบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสมซึ่งให้ความสำคัญในประเด็นของค่าเฉลี่ยปริมาณการบริโภคเกลือ

และโซเดียมในประชากรต่อวัน เนื่องจากการบริโภคเกลือและโซเดียมในปริมาณที่เกินกำหนดมาตรฐานต่อวัน เป็นปัจจัยเสี่ยงสะสมที่นำไปสู่การเกิดโรคไม่ติดต่อ

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม (2563 : 16) ได้ให้ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของวัยรุ่นว่าเทคโนโลยีส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของวัยรุ่นและเยาวชนไทย ทั้งเพจรีวิวอาหาร ฟู้ดบล็อกเกอร์และที่สำคัญคือ แอปพลิเคชันสั่งซื้ออาหาร ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเทรนด์อาหารและการเข้าถึงร้านอาหารง่ายดาย รวมถึงอาหารฟาสต์ฟู้ดเป็นที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนไทยมากกว่า 2 ใน 3 ของวัยรุ่นและเยาวชนรับประทานฟาสต์ฟู้ดอย่างน้อย 1 ครั้งต่อสัปดาห์

สรุปได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงเรื่องการบริโภคอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ หมายถึง การบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสมทั้งทางด้านอาหารที่กิน คุณภาพของสิ่งที่กินและดื่ม กินมากหรือน้อยเกินไป ไม่ถูกสุขลักษณะ ขาดอาหาร ผอมเกินไปหรือเสี่ยงต่อภาวะน้ำหนักเกิน บริโภคผักและผลไม้ไม่เพียงพอ บริโภคหวานมันมากเกินไป บริโภคเกลือและโซเดียมในปริมาณที่เกินกำหนดมาตรฐานต่อวัน รวมถึงอาหารฟาสต์ฟู้ดและใช้แอปพลิเคชันสั่งซื้ออาหารซึ่งสามารถเข้าถึงร้านอาหารได้ง่าย

ดังนั้น พฤติกรรมเสี่ยงในโรงเรียน หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางร่างกาย ความคิดและความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้าที่อาจก่อให้เกิดสิ่งไม่ดีในอนาคตและสถานการณ์ที่เป็นอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สูญเสียหน้าที่ ขาดโอกาสพัฒนาตามปกติหรือเสียชีวิตในโรงเรียนในสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด แบ่งออกเป็น 8 ด้าน คือ การเสพติด พฤติกรรมทางเพศ ภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย พฤติกรรมต่อต้านสังคม พฤติกรรมการเรียน อุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงและการบริโภคอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ ดังนี้

1. การเสพติด หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางร่างกาย ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองต่อยาหรือสารเคมี ซึ่งเมื่อเสพหรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกัน ชั่วระยะเวลาหนึ่ง เมื่อติดจะก่อให้เกิดพิษเรื้อรัง ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม อาจเกิดจากอยากลอง อยากรู้ อยากเห็น อยากสัมผัส ถูกเพื่อนชักชวน ถูกหลอกลวง ลดความเจ็บปวดทางกาย ความกระหายขาดสติยั้งคิด หรือภาวะสิ่งแวดล้อมรอบตัวเอื้ออำนวยส่งเสริม

2. พฤติกรรมทางเพศ หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางร่างกาย ความคิด และความรู้สึก ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ เป็นพฤติกรรมที่สามารถมองเห็นและสังเกตได้ด้วยตาเปล่า ซึ่งมีความแตกต่างกันของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศ ได้แก่ ครอบครัว เพื่อน สังคมและวัฒนธรรม

3. ภาวะซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางร่างกาย ความคิด และความรู้สึกที่มีความผิดปกติของจิตใจ อารมณ์ไม่สดชื่น เบื่อหน่ายท้อแท้

ความคิดเชิงลบ หลงลืม ไม่ใส่ใจ เบื่ออาหาร ความคิดและการเคลื่อนไหวช้าลง หหมดความสนใจในทุกเรื่อง พยายามฆ่าตัวตาย หรือไม่อยากมีชีวิตอยู่

4. พฤติกรรมต่อต้านสังคม หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางร่างกาย ความคิด และความรู้สึกที่ละเมิดหรือไม่สนใจสิทธิของผู้อื่น การละเลยในกฎเกณฑ์ทำให้ผู้อื่นหรือสังคมเดือดร้อน มีพฤติกรรมหุนหันพลันแล่น หงุดหงิดง่าย ก้าวร้าว ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีความสำนึกผิด รวมทั้งไม่สามารถปฏิบัติตามกฎของสังคม

5. พฤติกรรมการเรียน หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางร่างกาย ความคิด และความรู้สึกที่มีโอกาสทำให้เกิดผลเสียต่อการศึกษาเล่าเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การหนีเรียน การไม่ส่งงาน หรือการกระทำที่ก่อให้เกิด การยุติการเรียน หรือไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน

6. อุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางร่างกาย ความคิด และความรู้สึกที่ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อการใช้ยานพาหนะทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพหรือชีวิต ได้แก่ การขับรถเร็ว เมาแล้วขับ ขับรถหวาดเสียว ไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร

7. พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง หมายถึง พฤติกรรมที่เป็นการกระทำที่รุนแรงไปจากปกติมักแสดงออกทางด้านร่างกายและจิตใจอาจเป็นความรุนแรงกับตนเองหรือความรุนแรงต่อผู้อื่นที่นำไปสู่การบาดเจ็บ เช่น การพกพาอาวุธ การทำร้ายร่างกายผู้อื่น อารมณ์ฉุนเฉียว ง่าย ก้าวร้าว เอาแต่ใจตนเอง ไม่ยอมคน ชอบการแย่งชิงสิ่งของจากผู้อื่น การรวมกลุ่มหรือมั่วสุมอันน่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของส่วนรวม การทำลายข้าวของสาธารณะ

8. การบริโภคอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ หมายถึง การบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสมทั้งทางด้านอาหารที่กิน คุณภาพของสิ่งที่กินและดื่ม กินมากหรือน้อยเกินไป ไม่ถูกสุขลักษณะ ขาดอาหาร ผอมเกินไปหรือเสี่ยงต่อภาวะน้ำหนักเกิน บริโภคผักและผลไม้ไม่พอ บริโภคหวานมันมากไป บริโภคเกลือและโซเดียมในปริมาณที่เกินกำหนดมาตรฐานต่อวัน รวมถึงอาหารฟาสต์ฟู้ด และใช้แอปพลิเคชันสั่งซื้ออาหารซึ่งสามารถเข้าถึงร้านอาหารได้ง่าย

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ความหมาย ความสำคัญและกระบวนการของการบริหาร

การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้บริหารที่ทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของการบริหารจากทัศนะต่างๆ ดังนี้

สุนทร โคตรบรรเทา (2554 : 2) ได้กล่าวถึงการบริหารไว้ว่า คือ การทำให้ คนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือการทำงานกับคนและโดยคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

วิโรจน์ สารรัตนะ (2555 : 1) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหน้าที่ในการบริหาร ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การชี้นำ (Leading) และการควบคุมองค์กร (Controlling)

จรรณี เก้าเอียน (2557 : 2) ได้กล่าวถึงการบริหารไว้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการทำงานกับคนและโดยคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร

บรรจบ บุญจันทร์ (2556 : 38) ได้กล่าวถึงการบริหารไว้ว่า การบริหาร คือ การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและสมาชิกในองค์กร เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ขององค์กร

นพพงศ์ บุญวิจิตราคุลย์ (2557 : 4) ได้กล่าวถึงการบริหารไว้ว่า การบริหาร คือ กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยม ตรงกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาได้ตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป เป็นกระบวนการทำงานกับคนและโดยคน เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม

การบริหารมีความสำคัญและมีประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ซึ่งได้มีผู้ให้ความสำคัญของการบริหารจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

ปรัชญา เวสารัชช์ (2554 : 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารเป็นการจัดการที่มีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกา และวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน และมีกระบวนการประเมินผลที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้

สุนทร โคตรบรรเทา (2554 : 14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารกิจการใด ๆ ให้ประสบความสำเร็จ และบรรลุตามเป้าหมายนั้น การบริหารเป็นรูปแบบพฤติกรรม

ที่มีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการบริหารและพฤติกรรมภาวะผู้นำ เช่น การริเริ่ม โครงสร้างใหม่ กระบวนการใหม่ เป้าหมายใหม่ขององค์กร

พินผกา ธรรมสิทธิ์ (2554 : 4) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ด้วยการประสานสัมพันธ์ มีระบบ มีระเบียบและกฎเกณฑ์และสามารถใช้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556 : 22) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2557 : 3) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหาร เป็นกิจกรรม ต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่าง ที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบและใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารมีความสำคัญต่อความเปลี่ยนแปลง หรือผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่สถานศึกษา การบริหารเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการบริหารและพฤติกรรมภาวะผู้นำ การที่สถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพหรือล้มเหลว ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ

การบริหารเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องนำไปใช้ในการทำงานทุกงาน การบริหารที่ดี จะทำให้งานมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้มีผู้ให้กระบวนการและขั้นตอนของการบริหารจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

จิตติรัช วิสัยเลิศ (2554 : 31) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานขององค์กรที่ต้องมีคน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนำปัจจัยทางการบริหารจัดการ ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ มาใช้อย่างเป็นกระบวนการ โดยผ่านหน้าที่หลัก คือ การวางแผน การจัดองค์การ การเป็นผู้นำและการควบคุม ให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ศิริ ถืออาสนา (2557 : 8) ได้กล่าวถึงการบริหารว่า เป็นกิจกรรมของกลุ่ม ตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันจัดการทรัพยากรที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ จัดการกระบวนการบริหารหรือหน้าที่การบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคณะทำงาน (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting)

ปิยะพร ป้อมเกตุ (2559 : 19) ได้กล่าวว่า การบริหารเป็นการดำเนินงานที่มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันตามหน้าที่ หรือกระบวนการทางการบริหาร ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผน การจัด

องค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การนำและการควบคุมและจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

เสาวนารถ เล็กเลสินธุ์ (2559 : 15) กล่าวถึงกระบวนการบริหารว่า เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารใช้ตัดสินใจ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารหน่วยงานหรือองค์กร ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย โดยการนำทรัพยากรที่มีในองค์กรมาใช้อย่างประหยัด ซึ่งการดำเนินการนั้น ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อให้บุคลากรในองค์กรเกิดความร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน ซึ่งกระบวนการบริหารเป็นภารกิจที่ต้องปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนเป็นระบบที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อองค์กร

สัมมา ธรนิษฐ์ (2560 : 38) กล่าวว่า กระบวนการบริหารเป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้บริหารทุกองค์การที่จะต้องเลือกนำมาใช้ ซึ่งมีอยู่หลายวิธีในปัจจุบันตามความจำเป็น และเหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อความสำเร็จขององค์กรนั้น ๆ กระบวนการบริหารนั้นเป็นลำดับขั้นตอนการดำเนินการที่ต่อเนื่องเป็นวัฏจักรที่หมุนเวียนตลอดเวลา และมีปฏิสัมพันธ์ต่อทุกทิศทางแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) การจัดบุคลากร 4) การอำนวยการ 5) การควบคุม

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า กระบวนการบริหารเป็นเครื่องมือที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องเลือกนำมาใช้ ซึ่งมีอยู่หลายวิธีในปัจจุบันตามความจำเป็น และเหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อความสำเร็จของสถานศึกษานั้น ๆ กระบวนการบริหารหรือหน้าที่การบริหารประกอบด้วย การวางแผน การจัดสถานศึกษา การจัดคณะทำงาน การอำนวยการ การประสานงาน การรายงานและการงบประมาณ

ความหมายของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนับเป็นกระบวนการสำคัญที่ใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 13) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้กระบวนการและขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญห 5) การส่งต่อ

กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 7) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ว่าการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น หมายถึง กระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง มีแผนในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองรวมทั้งครูได้รู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมและป้องกัน นักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มพิเศษ

กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 5) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน ในการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินความร่วมมืออย่างใกล้ชิด กับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งผู้บริหาร โรงเรียน

กรมสุขภาพจิต (2558 : 87) ได้ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดูแลนักเรียนอย่างมีขั้นตอนสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการบริหารทั้งระบบโรงเรียน โดยอาศัยศักยภาพและความสัมพันธ์ของนักเรียนที่มีกับครูที่ปรึกษา ครูแนะแนวและฝ่ายปกครอง รวมทั้งมีการประสานระหว่างระบบครอบครัว ระบบโรงเรียนและระบบสาธารณสุข ที่ต้องรับส่งต่อปัญหาวัยรุ่นที่สำคัญและเร่งด่วนด้วยกิจกรรมของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วย การรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล / การคัดกรองนักเรียน/กิจกรรม ส่งเสริมและป้องกันปัญหานักเรียน (Homeroom, Classroom meeting) / การช่วยเหลือนักเรียนกลุ่ม เสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา / การส่งต่อภายใน / การให้การปรึกษาช่วยเหลือ การประชุมปรึกษารายกรณี/ การสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน / การส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก ตลอดจนการดูแล ช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษา มีกระบวนการดำเนินงานทั้งด้านการส่งเสริม การป้องกันและการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษาเพื่อใช้ดำเนินงานและประสาน

ปิยะพร ป้อมเกษตร (2559 : 8) ได้กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน ซึ่งมี องค์ประกอบ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไข ปัญหา การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนและการส่งต่อ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการ ที่เกี่ยวกับ ดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน ใช้การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการ สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน

สรุปได้ว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการ ที่เกี่ยวกับ ดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน ใช้การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการ

สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน มีขั้นตอนสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพ การศึกษาและการบริหารทั้งระบบ โรงเรียน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจนและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการทำงานที่ใช้การมีส่วนร่วมของบุคลากร ทุกฝ่าย ดังนั้นการมีวัตถุประสงค์การทำงานที่ชัดเจนจะทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมาย ได้ดีขึ้น ซึ่งได้มีผู้ให้วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 5) ได้ให้วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. เพื่อให้โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกระบวนการ วิธีการและเครื่องมือที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้
2. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 13) ได้ให้วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการทำงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการ ทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ เพื่อปรับเปลี่ยนบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้มุ่งไปสู่ความรับผิดชอบในการดูแลพัฒนาการของนักเรียนวางระบบที่นักเรียนทุกคนมีครูดูแลอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ส่งเสริมให้โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการทำงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

ประโยชน์และคุณค่าของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีคุณค่าต่อนักเรียน มีประโยชน์สำหรับผู้ปกครอง และครู ซึ่งได้มีผู้ให้ประโยชน์และคุณค่าของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 13-14) ได้ให้ประโยชน์และคุณค่าของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา
2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดีและอบอุ่น
3. นักเรียนรู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ มีการพัฒนาความฉลาด ทางอารมณ์ (EQ) ซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาความเก่ง (IQ) คุณธรรม จริยธรรม (MO) และความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรค (AQ)
4. นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข และได้รับการส่งเสริมพัฒนา เต็มตามศักยภาพอย่างรอบด้าน
5. ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างเข้มแข็ง จริงจัง ด้วยความเสียสละ เอาใจใส่

กระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 1) ได้อธิบายถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นกระบวนการที่จะพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่มีความสุขผ่านกระบวนการทางการศึกษาและการส่งเสริม ป้องกัน ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบทาง เศรษฐกิจ ปัญหา การระบาดของยาเสพติด ปัญหาการ การแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ต่อครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่ดีส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยความเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคน โดยเฉพาะครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินงาน

สรุปได้ว่า ประโยชน์และคุณค่าของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดีและอบอุ่น นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและได้รับการส่งเสริมพัฒนา เต็มตามศักยภาพอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและมีวิถีชีวิตที่มีความสุขผ่านกระบวนการทางการศึกษาและการส่งเสริม ป้องกัน ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

กระบวนการและขั้นตอนของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 5) การส่งต่อนักเรียน เพื่อใช้ในโรงเรียนสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด โดยจะกล่าวรายละเอียดแต่ละเรื่องดังนี้

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูและผู้บริหารสามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2546 : 7 - 12) ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน โดยครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 6 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. ด้านความสามารถ แยกเป็น ด้านการเรียนรู้ ด้านความสามารถอื่น ๆ
2. ด้านสุขภาพ แยกเป็น ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ – พฤติกรรม
3. ด้านครอบครัว แยกเป็น ด้านเศรษฐกิจ ด้านการคุ้มครองนักเรียน
4. ด้านสารเสพติด
5. ด้านความปลอดภัย
6. ด้านอื่น ๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในส่วนวิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาควรรู้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัวที่สำคัญคือ

1. ระเบียบสะสม
2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) หรือ
3. วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์นักเรียน การศึกษาจากแฟ้มสะสม การเยี่ยมบ้าน การศึกษาข้อมูลจากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเอง ซึ่งจัดทำโดยกรมอนามัย เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 18) ได้ให้ข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลว่า ด้วยความหลากหลายของนักเรียนและนักเรียนแต่ละคนซึ่งมีพื้นฐาน ความเป็นมาของชีวิตที่แตกต่างกัน ผ่านการหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมในหลายลักษณะทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับ ตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูอาจารย์มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาส่งเสริม การป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ตามหลักวิชาการ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2558 : 87) ได้ให้ข้อมูลว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นวิธีการสำคัญที่จะช่วยครูที่ปรึกษาทราบถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของนักเรียนแต่ละคนโดยใช้เครื่องมือ

ที่หลากหลายและบุคลากรสาธารณสุขสามารถเป็นที่ปรึกษาในการเลือกวิธีการ เครื่องมือหรือเทคนิคต่าง ๆ เพื่อประสิทธิภาพในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลและสามารถนำไปวางแผนให้การช่วยเหลือ ป้องกันและส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม

บุญศรี พันธ์วัฒน์ และคณะ (2562 : 180) ได้กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลซึ่งประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนในด้าน ต่อไปนี้

1. ด้านความสามารถของนักเรียนทางการเรียนและพฤติกรรม รวมถึง ความสามารถด้านอื่นๆของผู้เรียน

2. ด้านสุขภาพของนักเรียน เพื่อให้รู้จักสภาพร่างกายของนักเรียนซึ่งสามารถแสดงถึงพฤติกรรมทางด้านจิตใจได้ เช่น การซึมเศร้า สมาธิสั้นหรือการเก็บตัว เป็นต้น

3. ด้านครอบครัว ด้านการคุ้มครองนักเรียนและความสัมพันธ์ในครอบครัวโดยมีเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนของกรมสุขภาพจิต

สรุปได้ว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้จักความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อสามารถนำไปวางแผนให้การช่วยเหลือ ป้องกันและส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม เช่น ด้านความสามารถ ด้านการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ/พฤติกรรม ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ ด้านการคุ้มครองนักเรียน ด้านสารเสพติด ด้านความปลอดภัย ด้านเพศ

การคัดกรองนักเรียน

การคัดกรองนักเรียนเป็นเครื่องมือที่ช่วยแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ทำให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนตรงตามความต้องการมากขึ้น ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายการคัดกรองนักเรียนจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2546 : 13 - 17) ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ 2) กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาตามแต่กรณี การจัดกลุ่มนักเรียนมีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนจะมีน้อยลง

มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ผลการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ (sensitive) แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวดีว่า ขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไรหรือประสบกับปัญหาใดก็ตาม และเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้นครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ นอกจากนี้หากครูที่ปรึกษา มีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน ก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติ แตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้น ให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีการประชุมครูเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 19) ได้ให้ความหมายการคัดกรองนักเรียนว่าเป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอาจจัดกลุ่มนักเรียน ตามผลการคัดกรองเป็น 2, 3 หรือ 4 กลุ่มก็ได้ ตามขอบข่ายและเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนกำหนด เช่น ในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม อาจนิยามกลุ่มได้ดังนี้

1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ ซึ่งควรได้รับ การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา

2. กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์ การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไขตามกรณี

3. กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน

4. กลุ่มพิเศษ คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษมีความเป็นอัจฉริยะแสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน อย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกันภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพความสามารถพิเศษนั้นจนถึงขั้นสูงสุด

กรมสุขภาพจิต (2558 : 89) ได้ให้ความหมายว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการจัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มพฤติกรรม ซึ่งอาจจัดเป็น 2-3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา โดยครูที่ปรึกษา เพื่อให้ทราบจุดอ่อน จุดแข็งของนักเรียน สำหรับใช้ในการพิจารณานักเรียน ทั้งด้านการส่งเสริมศักยภาพ การป้องกันและการแก้ไขปัญหา

บุญศรี พันธ์วัฒน์ และคณะ (2562 : 181) ได้กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นกระบวนการหลังจากที่ครูได้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อแยกนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนตรงกับปัญหาและความต้องการมากที่สุด

สรุปได้ว่า การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน เป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ ซึ่งควรได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา 2) กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไขตามกรณี 3) กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน 4) กลุ่มพิเศษ คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษมีความเป็นอัจฉริยะแสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน อย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกันภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนา ศักยภาพความสามารถพิเศษนั้นจนถึงขั้นสูงสุด

การส่งเสริมนักเรียน

การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุน ช่วยเหลือนักเรียนให้มีความสามารถเต็มตามศักยภาพซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายการส่งเสริมนักเรียนจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2546 : 18 - 21) ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการส่งเสริมนักเรียนว่า เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ และมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียนการส่งเสริมนักเรียน มีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ 1) การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) 2) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 20) ได้ให้ความหมายของการส่งเสริมพัฒนานักเรียนว่าเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลุ่มความสามารถพิเศษให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป การส่งเสริมพัฒนานักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณา ดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ 1) การจัดกิจกรรมโฮมรูม 2) การเยี่ยมบ้าน 3) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) 4) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กรมสุขภาพจิต (2558 : 98) ได้ให้ความหมายว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริม ป้องกัน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาสามารถ ปรับตัวเผชิญปัญหาและปฏิบัติหน้าที่ตามวัยของตนได้อย่างปกติ ตามที่ครอบครัว สถานศึกษาและชุมชนคาดหวัง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ กลายเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา การจัดกิจกรรมส่งเสริม ป้องกันปัญหา ในนักเรียน มีวิธีการและเครื่องมือหลากหลายที่สถานศึกษาสามารถพิจารณาดำเนินการได้ตามความเหมาะสม

บุญขันธ์ พันธ์วัฒน์ และคณะ (2562 : 182) ได้กล่าวว่า การสนับสนุนส่งเสริมนักเรียน ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูม เพื่อฝึกนักเรียนให้รู้จักตนเอง และปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม มีทักษะในการตัดสินใจ วางแผนการดำเนินชีวิตอย่างเป็นระบบ กิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูที่ปรึกษาและผู้ปกครอง ในการดูแลนักเรียน

สรุปได้ว่า การส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ มีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง โดยใช้การจัดกิจกรรมโฮมรูม การเยี่ยมบ้าน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา

การป้องกันและแก้ไข้ปัญหาเป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความปลอดภัยและห่างไกลจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2546 : 22 - 25) ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาว่า ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรให้ความสนใจใส่ใจกับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความสนใจดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ไข้ปัญหาของนักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป วิธีการและเครื่องมือเพื่อการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาให้กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการ มี 2 ประการ คือ 1) การให้การปรึกษาเบื้องต้น 2) การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไข้ปัญหา ข้อที่พึงตระหนักในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียน คือ การรักษาความลับเรื่องราวข้อมูลของนักเรียนที่ต้องช่วยเหลือแก้ไข้ ไม่ควรนำไปเปิดเผยยกเว้นเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยไม่ระบุชื่อ-สกุลจริงของนักเรียนและการเปิดเผยควรเป็นไปในลักษณะที่ทำให้เกียรตินักเรียน บันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียน ควรเก็บไว้ในที่เหมาะสมและสะดวกในการเรียกใช้ การรายงานการช่วยเหลือนักเรียน ควรรายงานในส่วนที่เปิดเผยได้ โดยให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ การแก้ไข้ปัญหาต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้น ๆ เพราะปัญหาไม่ได้เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียว แต่อาจจะเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกันและหาวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่ง ก็อาจไม่เหมาะกับนักเรียนอีกคนหนึ่ง เนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะการให้คำแนะนำปรึกษาจึงไม่มีสูตรการช่วยเหลือสำเร็จตายตัว เพียงแต่มีแนวทาง กระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนสามารถเรียนรู้ฝึกฝน เพื่อการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาในนักเรียนแต่ละคน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 20) ได้ให้ความหมายของการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาว่า ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความสนใจใส่ใจกับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความสนใจดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไข้ปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา

ของนักเรียน จึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป การป้องกันและการแก้ไขปัญหาก็กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมีอย่างน้อย 2 ประการ คือ 1) การให้คำปรึกษาเบื้องต้น 2) การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

กรมสุขภาพจิต (2558 : 98) ได้ให้ความหมายว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาคือ เป็นการดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับลักษณะปัญหาของนักเรียน ได้แก่ การให้การปรึกษา การปรับพฤติกรรมด้วยกิจกรรมในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน/จับคู่ Buddy การสื่อสารกับผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การเยี่ยมบ้านนักเรียน หรือร่วมดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนตามความเหมาะสม รวมทั้งการร่วมประชุมปรึกษารายกรณี หรือรับส่งต่อหากครูให้การช่วยเหลือเบื้องต้นแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น

บุญศรี พันธ์วัฒน์ และคณะ (2562 : 183) ได้กล่าวว่า การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาสามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ 1) การให้คำปรึกษาเบื้องต้น โดยครูที่ปรึกษา 2) การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกัน ช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน โดยมีกิจกรรมที่หลากหลาย 3) การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตรในรูปแบบของชมรม 4) กิจกรรมในห้องเรียนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 5) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน 6) กิจกรรมซ่อมเสริม 7) กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง

สรุปได้ว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาคือ หมายถึง การจัดกิจกรรมหรือการกระทำที่เป็น การให้ความดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิด เพื่อหาวิธีการช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้วยเทคนิควิธีการที่เหมาะสม เป็นกระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนต้องเรียนรู้ฝึกฝนเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาในนักเรียนแต่ละคน เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การปรับพฤติกรรมด้วยกิจกรรมในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน/จับคู่ Buddy การสื่อสารกับผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การเยี่ยมบ้านนักเรียนหรือร่วมดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนตามความเหมาะสม

การส่งต่อนักเรียน

การส่งต่อนักเรียนเป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะทาง ทำให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างถูกต้อง ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายการส่งต่อนักเรียนจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2546 : 26 - 28) ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกี่ยวกับการส่งต่อนักเรียนว่า ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยครูที่ปรึกษาตามกระบวนการนั้นอาจมีบางกรณีที่มีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ

หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้ปัญหาลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข การส่งต่อ แบ่งเป็น 2 แบบ คือ 1) การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น 2) การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกสำหรับการส่งต่อภายใน หากส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองจะเป็นการแก้ไขปัญหายากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญหาพฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง เป็นต้น ครูที่รับผิดชอบต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และประสานการทำงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลืออีก ก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกเช่นกัน แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อโดยครูที่ปรึกษาส่งนักเรียนไปพบครูอื่น ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนั้น มีแนวทางการพิจารณาในการส่งต่อสำหรับครูที่ปรึกษา ดังนี้

1. นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ
2. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใด ๆ เป็นต้น
3. ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิตวิทยา ควรพิจารณาส่งต่อให้ผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

แนวดำเนินการส่งต่อนักเรียน ดังนี้

1. ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนให้ทราบล่วงหน้าก่อน
2. สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง

3. ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อ โดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือโกรธ เป็นต้น แต่ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่ปรึกษาพิจารณาว่าเหมาะสม

4. ครูที่ปรึกษานัดแนะวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับการช่วยเหลือ นักเรียน และส่งต่อให้เรียบร้อย

5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 21-22) ได้ให้ความหมายของการส่งต่อว่าในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยครูที่ปรึกษา อาจมีกรณีที่บางปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหานักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้ปัญหานั้นเป็นบอบาพหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเพียงลำพัง ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โต จนยากต่อการแก้ไข ซึ่งครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือการคัดกรองนักเรียนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหานักเรียนในแต่ละกรณี การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือ 1) การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง 2) การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก หากพิจารณาเห็นว่า เป็นกรณี ปัญหาที่มีความยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือได้

กรมสุขภาพจิต (2558 : 99) ได้ให้ความหมายว่า การช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มยุ่งยากซับซ้อน โดยครูที่ปรึกษาช่วยเหลือแล้วนักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นจะส่งต่อนักเรียนให้ครูแนะแนวหรือครูปกครองดำเนินการให้การปรึกษาช่วยเหลือตามความเหมาะสมกับลักษณะปัญหา หากนักเรียน มีพฤติกรรมดีขึ้นให้ส่งกลับครูที่ปรึกษา เพื่อติดตามผลและดูแลอย่างต่อเนื่อง ครูที่ปรึกษาจะนำปัญหาเข้าร่วมประชุมรายกรณีโดยประสานความช่วยเหลือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายในสถานศึกษาและบุคลากรสาธารณสุขคู่เครือข่าย ถ้านักเรียนยังมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก ตลอดจนประสานการติดตามผลการช่วยเหลือและรายงานผลกลับให้ครูที่ปรึกษาทราบ

บุญศรี พันธ์วัฒน์ และคณะ (2562 : 184) ได้กล่าวว่า การส่งต่อนักเรียน เกิดขึ้นเมื่อการดำเนินงานทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้จึงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการให้ความช่วยเหลือก่อนที่ปัญหาจะทวีความรุนแรงการส่งต่อ มี 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การส่งต่อภายใน โดยครูที่ปรึกษาส่งต่อให้ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา ครูปกครอง เป็นต้น ตามความเหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือ 2) การส่งต่อภายนอก โดยการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูปกครอง เมื่อนักเรียนได้รับความช่วยเหลือให้กลับสู่สภาพปกติ แล้วจึงรับนักเรียนเข้าเรียนตามปกติ

สรุปได้ว่า การส่งต่อนักเรียน หมายถึง กระบวนการที่ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินการในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน หากเป็นการแก้ไขปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษาควรส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญหาพฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง เป็นต้น แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลืออีก ก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้นและรายงานผลกลับให้ครูที่ปรึกษาทราบ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวกับดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน ใช้การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน มีขั้นตอนสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการบริหารทั้งระบบโรงเรียน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ ซึ่งการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 5 ด้าน คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้จักความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อสามารถนำไปวางแผนให้การช่วยเหลือ ป้องกันและส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม เช่น ด้านความสามารถ ด้านการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ/พฤติกรรม ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ ด้านการคุ้มครองนักเรียน ด้านสารเสพติด ด้านความปลอดภัย ด้านเพศ

2. การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน เป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ ซึ่งควรได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา 2) กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์ การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไขตามกรณี 3) กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน 4) กลุ่มพิเศษ คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษมีความเป็นอัจฉริยะ แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน อย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกันภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนา ศักยภาพความสามารถพิเศษนั้นจนถึงขั้นสูงสุด

3. การส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความ

ภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง โดยใช้การจัดกิจกรรมโฮมรูม การเยี่ยมบ้าน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

4. การป้องกันและแก้ไขปัญา หมายถึง การจัดกิจกรรมหรือการกระทำที่เป็นการให้ความดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิด เพื่อหาวิธีการช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญาของนักเรียนด้วยเทคนิควิธีการที่เหมาะสม เป็นกระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนต้องเรียนรู้ ฝึกฝนเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญาในนักเรียนแต่ละคน เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การปรับพฤติกรรมด้วยกิจกรรมในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน/จับคู่ Buddy การสื่อสารกับผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การเยี่ยมบ้านนักเรียน หรือร่วมดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขปัญาให้นักเรียนตามความเหมาะสม

5. การส่งต่อนักเรียน หมายถึง กระบวนการที่ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินการในการแก้ไขปัญาของนักเรียน หากเป็นการแก้ไขปัญาที่ยากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษาควรส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง เช่น ปัญาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญาพฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง เป็นต้น แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลืออีก ก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก เพื่อให้ปัญาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้นและรายงานผลกลับให้ครูที่ปรึกษาทราบ

ความหมาย ความสำคัญและองค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการสื่อสาร โทรคมนาคม และยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศไว้ ดังนี้

ปาริชาติ วิเชียร และพัชรพิมล สุขสมจิตร (2555: 106) ได้อธิบายว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนของสารสนเทศ (Information) หมายถึง ข้อมูลข่าวสารหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้มาจากการนำข้อมูลดิบที่ผ่านกระบวนการประมวลผลมาแล้วอย่างถูกต้อง และส่วนเทคโนโลยี คือ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัยที่สร้างหรือพัฒนามาจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ โดยที่ส่วนประกอบตามที่กล่าวจะมีส่วนช่วยในการบันทึก จัดเก็บ สร้างประมวลผล วิเคราะห์ ค้นหา สืบค้น รับ-ส่ง การเผยแพร่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร ในลักษณะตัวอักษร ตัวเลข ภาพและเสียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุวรรณา เครือษา และคณะ (2561 : 2911) ได้กล่าวว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology system) หมายถึง การนำเอาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันทั้งในส่วน

ของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสารของระบบมาใช้ในการรวบรวม บันทึก ประมวลผลและแจกจ่ายสารสนเทศเพื่อใช้ในการวางแผน ควบคุม จัดการและสนับสนุนการตัดสินใจ

กุศลวัฒน์ คงประดิษฐ์ (2562 : 3) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศเป็นเทคโนโลยีที่สร้างจากดิจิทัลรวมเข้ากับเทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคม ที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ๆ กว่าพัฒนาการทางเทคโนโลยีในอดีต เทคโนโลยีปัจจุบันตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ทุกความต้องการ สามารถเชื่อมโยงผู้ต้องการสื่อสาร ได้ต่อกันได้ทันทีทันใดและเข้าถึงแหล่งทรัพยากรสารสนเทศจากแหล่งต่าง ๆ ได้เป็นเครือข่าย

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า ระบบสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ประกอบด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารเพื่อใช้ในการจัดเก็บ การรวบรวม การรับส่ง การเรียกใช้ การจัดการ การวิเคราะห์ การเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารและประมวลผลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ โดยไม่จำกัดจำนวนในรูปของดิจิทัลไม่ว่าจะเป็นภาพ เสียง ข้อความ ตัวเลข ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว แม่นยำ ทันต่อการใช้ประโยชน์และสามารถเชื่อมต่อสารสนเทศถึงกันได้ง่าย

เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญในทุกบทบาทโดยเฉพาะเมื่อนำมาใช้ในการบริหาร ซึ่งได้มีผู้ให้ความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

ปาริชาติ วิเชียร และพัชรพิมล สุขสมจิตร (2555 : 106) ได้อธิบายประโยชน์ของเทคโนโลยีสารสนเทศว่า เป็นสิ่งช่วยเสริมบทบาทของผู้บริหารในด้านบุคลากร ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการตัดสินใจ การวางแผนในการดำเนินงาน ต่าง ๆ ขององค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลที่ดีขึ้น ทั้งช่วยเพิ่มคุณภาพของผลผลิตในองค์กรส่งผลให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

เจนนิจ ปรีเปรม และสำเริง อ่อนสัมพันธุ์ (2555 : 168) กล่าวว่า ระบบสารสนเทศเป็นหัวใจของการบริหารงาน เพราะครอบคลุมถึงงานข้อมูลด้านต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลนั้นมาจัดทำเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารใช้ในการวางแผน และการตัดสินใจ ทุกหน่วยงานจึงต้องมีระบบสารสนเทศไว้ใช้งาน โดยการนำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ในการกระบวนการจัดทำสารสนเทศ การปรับปรุงการทำงานให้รวดเร็ว สามารถแก้ไขงานที่ซ้ำซ้อน ซึ่งจะทำให้ ระบบสารสนเทศมีประสิทธิภาพสูงตามที่เราต้องการ

สุชุม เกลยทรัพย์ และคณะ (2555: 14-15) อธิบายความสำคัญเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ว่า เทคโนโลยีมีความสำคัญทั้งในปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากเป็นตัวช่วยในการเพิ่มขีดความสามารถ ประสิทธิภาพและสมรรถภาพในการจัดกิจกรรมต่างๆ สามารถลดต้นทุนหรือค่าใช้จ่าย ช่วยเพิ่มคุณภาพของงาน สามารถสร้างกระบวนการหรือวิธีการใหม่ ๆ แก่ผู้ใช้เพื่อให้ได้รับสารสนเทศตามต้องการ

สุนทร คล้ายสุบรรณ และคณะ (2561 : 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของระบบสารสนเทศว่าเป็นหัวใจของการบริหารงานและเป็นประโยชน์ต่อการจัดการทุกระดับขององค์กรทั้งในการปฏิบัติงานและการบริการ ใช้ช่วยในการตัดสินใจ การวางแผนและการประเมินผลเปรียบเทียบ ช่วยเพิ่มระดับความรู้ (Knowledge) ดังนั้น ทุกหน่วยงานจึงต้องมีระบบสารสนเทศไว้ใช้งาน โดยการนำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ในการกระบวนการจัดทำสารสนเทศ การปรับปรุงการทำงานให้รวดเร็ว สามารถแก้ไขงานที่ซ้ำซ้อน

เฉลิมพล แสงแก้ว และภาสพันธ์ จิโนทา (2562 : 15) ได้กล่าวว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศจะสร้างความสำเร็จ ได้เป็น 3 รูปแบบ คือ 1) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ซึ่งวัดได้จากมูลค่าของผลงานที่ได้ออกมา ซึ่งจะเห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้ดีขึ้น 2) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) สามารถวัดความสำเร็จได้อย่างคร่าวๆ จากผลงานของแต่ละคนและกระบวนการทำงาน ซึ่งจะเห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ประสิทธิภาพดีขึ้น 3) ความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Competitive advantage) จะสร้างประโยชน์ให้กับองค์กรและเทคโนโลยีสารสนเทศ ช่วยทำให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันมากขึ้น รวมถึงการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น

จากที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นหัวใจของการบริหารงานและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการทุกระดับ สามารถลดต้นทุนหรือค่าใช้จ่าย ช่วยเพิ่มคุณภาพของงาน ช่วยทำให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ช่วยเสริมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านบุคลากร ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการตัดสินใจ ด้านการวางแผนในการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

องค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นระบบสนับสนุนการบริหารงานการจัดการและการปฏิบัติการของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นระดับของบุคคล ระดับกลุ่มหรือระดับสถานศึกษา ไม่ใช่มีเพียงเครื่องคอมพิวเตอร์เท่านั้นแต่ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จอีกด้วย ซึ่งได้มีผู้ให้องค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศจากทัศนะต่าง ๆ ดังนี้

อมรรัตน์ จินดา และเอกนถน บางท่าไม้ (2559 : 403) กล่าวถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษาสำหรับสถานศึกษา มี 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านวัสดุ ทรัพยากรคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ (Hard ware)
2. ด้านโปรแกรมและสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน โปรแกรม อรรถประโยชน์เพื่อส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Software)
3. บุคลากร (Peopleware) หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และทักษะต่าง ๆ ให้กับผู้อื่น

วชิระ ใจมั่นและคณะ (2561 : 134) กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานของสถานศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้ 1) ฮาร์ดแวร์ (Hardware) 2) ซอฟต์แวร์ (Software) 3) ข้อมูล (Data) 4) ระบบสื่อสารข้อมูล (Data Communication System) 5) บุคลากร (People Ware) 6) กระบวนการทำงาน (Procedure)

สุวรรณ เครือษา และคณะ (2561 : 2911) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การรวบรวมข้อมูล 2) การตรวจสอบข้อมูล 3) การประมวลผลข้อมูล 4) การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ 5) การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ

สุนทร คล้ายสุวรรณ และคณะ (2561 : 8) กล่าวว่า ส่วนประกอบของระบบสารสนเทศ หมายถึง เครื่องมือในการสร้างระบบสารสนเทศ ได้แก่ ฐานข้อมูล (Database) และเครื่องมือ (Tools) ได้แก่ อุปกรณ์ (Hardware) และโปรแกรม (Software) วิธีการหรือขั้นตอนการประมวลผล และการแสดงผลลัพธ์

เฉลิมพล แสงแก้ว และภาสพันธ์ จิโนทา (2562 : 5) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของระบบสารสนเทศ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ 1) ฮาร์ดแวร์ (Hardware) 2) ซอฟต์แวร์ (Software) 3) ข้อมูล (Data) 4) บุคลากรทางคอมพิวเตอร์ (Peopleware) 5) กระบวนการทำงาน (Procedures)

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเทคโนโลยีสารสนเทศ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ (Hardware) 2) โปรแกรม (Software) 3) ฐานข้อมูล (Database) 4) ระบบสื่อสารข้อมูล (Data Communication System) 5) บุคลากร (People Ware) 6) วิธีการหรือขั้นตอนการประมวลผล (Procedure) โดยมีการทำงาน 5 ขั้นตอน คือ 1) การรวบรวมข้อมูล 2) การตรวจสอบข้อมูล 3) การประมวลผลข้อมูล 4) การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ 5) การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ประกอบด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารเพื่อใช้ในการจัดเก็บ การรวบรวม การรับส่ง การเรียกใช้ การจัดการ การวิเคราะห์ การเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร และประมวลผลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ โดยไม่จำกัดจำนวน ในรูปของดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นภาพ เสียง ข้อความ ตัวเลข ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว แม่นยำ ทันต่อการใช้ประโยชน์และสามารถเชื่อมต่อสารสนเทศถึงกันได้ง่าย มีการรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศและการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ

ดังนั้น การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวกับดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน ใช้การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา

อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคน มีขั้นตอนสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการบริหารทั้งระบบโรงเรียน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจนและมีหลักฐาน การทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยผ่านกระบวนการในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ประกอบด้วยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารเพื่อใช้ในการจัดเก็บ การรวบรวม การรับส่ง การเรียกใช้ การจัดการ การวิเคราะห์ การเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร และประมวลผลสารสนเทศอย่างเป็นระบบโดยไม่จำกัดจำนวน ในรูปของดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นภาพ เสียง ข้อความ ตัวเลข ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว แม่นยำ ทันต่อการใช้ประโยชน์และสามารถเชื่อมต่อนวัตกรรมสารสนเทศถึงกันได้ง่าย มีการรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศและการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้จักความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อสามารถนำไปวางแผนให้การช่วยเหลือ ป้องกันและส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม เช่น ด้านความสามารถ ด้านการเรียนรู้ ด้านสุขภาพ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ/พฤติกรรม ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ ด้านการคุ้มครองนักเรียน ด้านสารเสพติด ด้านความปลอดภัย ด้านเพศ

2. การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน เป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ ซึ่งควรได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา 2) กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์ การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไขตามกรณี 3) กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน 4) กลุ่มพิเศษ คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษมีความเป็นอัจฉริยะแสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน อย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกันภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนา ศักยภาพความสามารถพิเศษนั้นจนถึงขั้นสูงสุด

3. การส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและมีคุณภาพ

ตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง โดยใช้การจัดกิจกรรมโฮมรูม การเยี่ยมบ้าน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

4. การป้องกันและแก้ไขปัญา หมายถึง การจัดกิจกรรมหรือการกระทำที่เป็นการให้ความดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิด เพื่อหาวิธีการช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญาของนักเรียนด้วยเทคนิควิธีการที่เหมาะสม เป็นกระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนต้องเรียนรู้ ผักผ่อนเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญาในนักเรียนแต่ละคน เช่น การให้คำปรึกษาเบื้องต้น การปรับพฤติกรรมด้วยกิจกรรมในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน/จับคู่ Buddy การสื่อสารกับผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมซ่อมเสริม การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การเยี่ยมบ้านนักเรียน หรือร่วมดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขปัญาให้นักเรียนตามความเหมาะสม

5. การส่งต่อนักเรียน หมายถึง กระบวนการที่ครูที่ปรึกษาเป็นผู้ดำเนินการในการแก้ไขปัญาของนักเรียน หากเป็นการแก้ไขปัญาที่ยากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษาควรส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง เช่น ปัญาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญาพฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง เป็นต้น แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลืออีก ก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก เพื่อให้ปัญาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้นและรายงานผลกลับให้ครูที่ปรึกษาทราบ

บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด เป็นหน่วยงานภาครัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศ ณ วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2553 เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 กำหนดให้มีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต เดิมชื่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ต่อมาได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดและแก้ไขเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้กำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพื่อบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา จำนวน 62 เขต ประกาศ ณ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 และเปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด ตั้งอยู่ที่ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน กำกับติดตามการบริหารจัด

การศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ประกอบด้วย โรงเรียนในจังหวัดจันทบุรี 23 โรงเรียนในจังหวัดตราด 16 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 39 โรงเรียน

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2560 เรื่อง แบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 และ(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด 2564 : 1) ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายมาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น

2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษาและแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว

3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา

5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ (รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดและพัฒนาศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

7. จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

10. ประสาน ส่งเสริม การดำเนินงานของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา

11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

12. ปฏิบัติงานร่วมกับสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

พันธกิจ (Mission)

1. จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
2. พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถ มีความเป็นเลิศทางวิชาการเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน
3. พัฒนาศักยภาพและคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21
4. สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
5. พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นมืออาชีพ มีคุณภาพตามมาตรฐานตำแหน่งมาตรฐานวิทยฐานะและมาตรฐานวิชาชีพ
6. จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน
7. พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วม และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand 4.0

เป้าประสงค์ (Goals)

1. ผู้เรียนมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม และผู้อื่น ซื่อสัตย์ สุจริต มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม
2. ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ ดนตรี กีฬา ภาษา และอื่น ๆ ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน
3. ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะ มีสมรรถนะตามหลักสูตร และคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีสุขภาพที่เหมาะสมตามวัย มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเป็นพลเมืองพลโลกที่ดี (Global Citizen) พร้อมก้าวสู่สากล นำไปสู่การสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
4. ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (ผู้พิการ) กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ

5. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้มีความรู้และจรรยาบรรณ ตามมาตรฐานวิชาชีพ

6. สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษามีสมรรถนะในการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และการรายงานผลอย่างเป็นระบบ ใช้งานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา

กลยุทธ์ (Strategy)

กลยุทธ์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ

กลยุทธ์ที่ 2 การจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

กลยุทธ์ที่ 4 การสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ที่ 6 การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

แนวทางการดำเนินการ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายตามกลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ

แนวทางการพัฒนา ข้อ 1. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความจงรักภักดี ต่อสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง มีหลักคิด ที่ถูกต้อง เป็นพลเมืองดีของชาติและพลเมืองโลก มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีคุณธรรมอัตลักษณ์ (พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา) มีจิตสาธารณะ มีจิตอาสารับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ข้อ 2. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาและการดูแลช่วยเหลือ ด้านความปลอดภัยให้กับนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษาจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ตัวชี้วัดความสำเร็จ ข้อ 2 ร้อยละ 100 นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง เป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีคุณธรรมอัตลักษณ์ มีจิตสาธารณะ มีจิตอาสา รับผิดชอบต่อครอบครัว ผู้อื่นและสังคมโดยรวม ชื่อสัณห์ สุจริต มัธยมศักดิ์ อุดม ออบอ้อมอารี มีวินัยและรักษาสีลธรรม และ ข้อ 3 ร้อยละ 100 นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและภัยคุกคาม

รูปแบบใหม่ในทุกรูปแบบที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เช่น ภัยจากยาเสพติด ความรุนแรง การคุกคามในชีวิตและทรัพย์สิน อาชญากรรมไซเบอร์และภัยพิบัติต่าง ๆ

แผนย่อยการพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น

แนวทางที่ 1 จัดให้มีการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะ ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น

แนวทางที่ 2 จัดให้มีการพัฒนาทักษะด้านภาษา ศิลปะ และความสามารถในการใช้ เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจ

แนวทางที่ 3 จัดให้มีการพัฒนาทักษะในการวางแผนชีวิตและวางแผนการเงิน ตลอดจน ทักษะที่เชื่อมต่อกับโลกการทำงาน

แนวทางที่ 4 จัดให้มีการพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ การบ่ม เพาะการเป็นนักคิด นักนวัตกรรม และการเป็นผู้ประกอบการใหม่ รวมทั้งทักษะชีวิตที่สามารถอยู่ร่วม และทำงานภายใต้สังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม

แนวทางที่ 5 ส่งเสริมและสนับสนุนระบบบริการสุขภาพและอนามัยที่เชื่อมต่อกัน ระหว่างระบบสาธารณสุขกับโรงเรียนหรือสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านความฉลาด ทางเชาวน์ปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ ตลอดจนภูมิคุ้มกันด้านต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต ของกลุ่มวัยเรียน/วัยรุ่น

เป้าหมายของแผนย่อย : วัยเรียน/วัยรุ่น มีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 ครบถ้วน รู้จัก คิด วิเคราะห์ รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถ ในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิต

แผนย่อยมาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม

แนวทางที่ 1 จัดให้มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย โดยพัฒนา ระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้ สามารถให้ความช่วยเหลือกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายและครอบคลุมครบกลุ่ม อาทิ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย เหยื่อของความรุนแรงต่าง ๆ และการค้ามนุษย์ แรงงาน ในภาคการผลิตที่มีความเสี่ยง ผู้ติดเชื้อ และบุคคลที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ

เป้าหมายของแผนย่อย : มีระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมาย ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

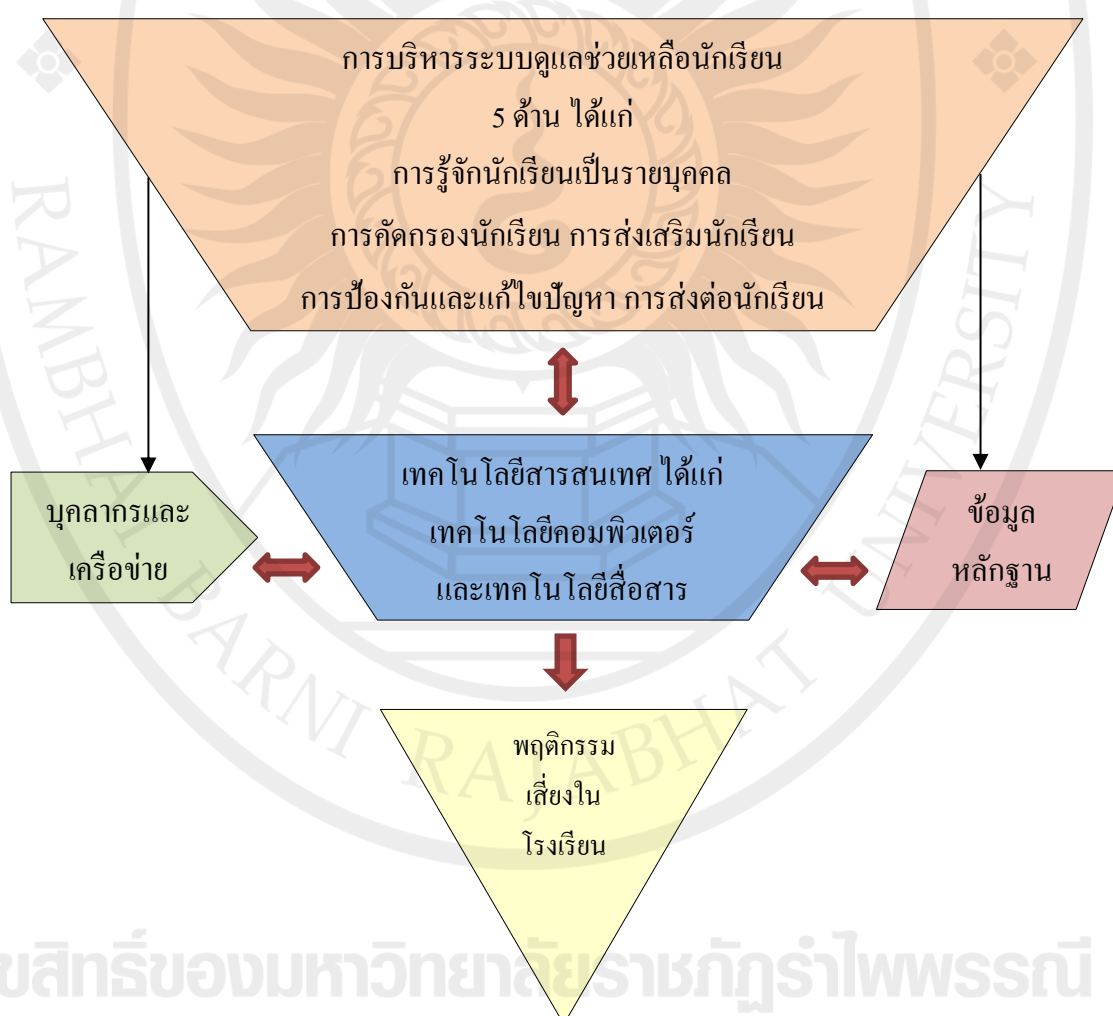
ทั้งนี้ข้อมูลจากรายงานสถานการณ์ทางสังคมระดับกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเกี่ยวกับเด็ก และเยาวชน พบว่าในระดับกลุ่มจังหวัด 4 จังหวัด ภาคตะวันออก มีจำนวนเด็กทั้งหมด 504,885 คน

แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 83,808 คน เพศหญิง จำนวน 275,518 คน แยกตามช่วงวัยใน 3 ช่วงวัย คือ 1) แรกเกิด - ปฐมวัย (0 - 5 ปี) จำนวน 163,502 คน คิดเป็นร้อยละ 32.38 แบ่งเป็นเพศชาย 83,808 คน เพศหญิง 79,694 คน 2) เด็กวัยเรียนตามการศึกษาภาคบังคับ (6 - 15 ปี) จำนวน 253,464 คน ร้อยละ 50.20 แบ่งเป็นเพศชาย 128,678 คน เพศหญิง 124,786 คน 3) เด็กวัยเรียน (16 - 18 ปี) จำนวน 87,919 คน ร้อยละ 17.41 แบ่งเป็นเพศชาย 44,881 คน เพศหญิง 43,038 คน และสถานะความเป็นอยู่ของเด็กที่ประสบปัญหามากที่สุด คือ เด็กที่อยู่กับครอบครัวยากจน/ยากลำบาก จำนวน 2,532 คน ร้อยละ 0.50 ของประชากรเด็กทั้งหมด แยก เป็นเพศหญิง 1,283 คน เพศชาย 1,249 คน รองลงมาได้แก่ เด็กที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนราษฎร ไม่มีบัตรประชาชน จำนวน 911 คน ร้อยละ 0.18 ถัดมา ที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง/สภาพที่อยู่อาศัยไม่ เหมาะสมต่อการพักอาศัย จำนวน 765 คน ร้อยละ 0.15 ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กในปี 2559 มีจำนวนทั้งหมด 2,868 คน คิด เป็นร้อยละ 1.42 ของประชากรเด็กทั้งหมด เป็นเพศชายมากที่สุด จำนวน 2,099 คน เพศหญิงจำนวน 769 คน พบปัญหา มากที่สุด คือ เด็กที่ติดเกมส์และการพนันต่าง ๆ จำนวน 1,437 คน รองลงมาได้แก่ เด็กที่มีพฤติกรรม ติดเหล้า/เครื่องดื่มแอลกอฮอล์/ยาเสพติด 885 คน ถัดมาคือเด็กที่มีพฤติกรรมมั่วสุมและทำความรำคาญ ให้ชาวบ้าน จำนวน 546 คน (สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3. 2560 : 18 – 19)

สรุปได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด มีพันธกิจที่มุ่งเน้นให้ โรงเรียนจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เพื่อพัฒนาผู้ Thailand 4.0 และมีเป้าประสงค์ให้ผู้เรียนมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีหลักคิด ที่ถูกต้อง และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น ชี้อัตถ์ สุจริต มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา รามถึงมีกลยุทธ์ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติที่ส่งเสริมและ สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาและการดูแลช่วยเหลือ ด้านความปลอดภัย ให้กับนักเรียน ครูและโรงเรียนจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ดังนั้น การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น จึงเป็นแนวทางการพัฒนาส่งเสริมนักเรียนที่สอดคล้องกับ ยุคปัจจุบันและเข้าถึงนักเรียนโดยนำเทคโนโลยีระบบสารสนเทศเข้ามาช่วยในการบริหารระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งนำไปสู่ความยั่งยืนในการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อไป

จากการศึกษาสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใช้การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ประกอบด้วย เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสื่อสารเพื่อใช้ในการจัดเก็บ การรวบรวม การรับส่ง การเรียกใช้ การจัดการ การวิเคราะห์ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและประมวลผลสารสนเทศอย่างเป็นระบบโดยไม่จำกัดจำนวนในรูปของดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นภาพ เสียง ข้อความ ตัวเลขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว แม่นยำ ทันต่อการใช้ประโยชน์และสามารถเชื่อมต่อสารสนเทศ ถึงกันได้ง่าย มีการรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศและการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ คลอบคลุมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อนักเรียน

ภาพประกอบ 2 องค์ความรู้การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

ตูนเคย์ เออร์เกน และคณะ (Tuncay Ergene and et al. 2019 : 197) ได้ศึกษาเรื่องสาเหตุของพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนมัธยมปลาย : การศึกษาเชิงคุณภาพ ผลการศึกษา พบว่า สาเหตุของพฤติกรรมเสี่ยงทั่วไป เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเพื่อน เป็นต้น ในขณะที่สาเหตุที่พบบ่อยโดยมีผลต่อแต่ละมิติของพฤติกรรมความเสี่ยงที่ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถคาดการณ์ได้ว่าพฤติกรรมเสี่ยงอีกนัยหนึ่งอาจทำให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงอื่น ดังนั้นโปรแกรมการป้องกันในโรงเรียนจะเป็นประโยชน์เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงได้เป็นอย่างดี

แนนซี่ เจ เบล และคณะ (Nancy J. Bell and et al. 2017 : 177) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของความผูกพันกับพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้สารเสพติดของวัยรุ่น โดยใช้ทฤษฎีการควบคุมทางสังคมที่มีแนวคิดพื้นฐานว่า คนเราอาจมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน เว้นแต่จะมีสิ่งใดมาขัดแย้งและให้เกิดการควบคุมหรือระงับยับยั้งการกระทำผิดก็คือความผูกพันที่มีต่อครอบครัว หรือสถาบันทางสังคม ถ้าความผูกพันอ่อนแอลง หรือสลายลง ย่อมจะทำให้บุคคลถูกปลดปล่อยจากสิ่งยับยั้งหรือการควบคุมจนทำให้เขามีอิสระในการกระทำผิด ผลการศึกษา พบว่า 1) ความผูกพันในครอบครัวและเพื่อนรอบข้าง มีผลเชื่อมโยงกับความสามารถในการเผชิญปัญหาและพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น 2) มีความสอดคล้องกันในรูปแบบของความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างความผูกพันกับปัญหาการใช้สารเสพติด 3) ความสัมพันธ์เชิงบวกที่ส่งผลต่อความสามารถในการใช้สารเสพติดกับแต่ไม่มีผลต่อความผูกพันกับครอบครัว

มาร์กาเร็ต โรซารี โอ และคณะ (Margaret Rosario and et al. 2014 : 245) ได้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงเยาวชนเกี่ยวกับพฤติกรรมความเหลื่อมล้ำทางเพศ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ พฤติกรรมทางเพศ พฤติกรรมการรับประทานอาหารและการออกกำลังกาย ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมเสี่ยงเพศมีมากกว่า 12 พฤติกรรมและมีการค่าประเวณี 7.6% ของกลุ่มตัวอย่าง (mean = 5.3 vs 3.8 ; $P < .001$) และสำหรับแต่พฤติกรรมเสี่ยงมีอัตราการเกิดขึ้น (ORs) อยู่ในช่วง 1.3 ถึง 4.0 (CI=1.2, 1.4, 3.6, 4.7 ; 95%) และพฤติกรรมการรับประทานอาหารพบว่า เยาวชนไม่ทานอาหารที่มีผักและทานผลไม้ น้อย (OR= 0.7; 95% CI = 0.5, 0.8) และผลการวิเคราะห์นี้ขึ้นอยู่กัเพศ อายุและเชื้อชาติ แม้ว่าข้อค้นพบบางอย่างจะมีความเหมาะสมก็ตาม

เจนนิเฟอร์ เอ แคมเบล และคณะ (Jennifer A. Campbell and et al. 2017 : 1) ได้ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงสูงในวัยเด็กกับการเจ็บป่วยในวัยผู้ใหญ่ ผลการศึกษา พบว่า 55.4% ของผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงสูงในวัยเด็กอย่างน้อยหนึ่งรายการและ 13.7% มีพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงสูงในวัยเด็กมากกว่า 4 รายการ

โดยมีความสัมพันธ์กับการดื่มสุราที่เพิ่มขึ้นองค์ประกอบของพฤติกรรมเสี่ยงอื่นๆ ได้แก่ การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ พฤติกรรมเสี่ยงเอชไอวี เมาหวาน กล้ามเนื้อหัวใจตาย โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง ภาวะซึมเศร้า ความทุกข์ทรมานอันเนื่องมาจากสุขภาพและการใช้อุปกรณ์พิเศษ อันเนื่องมาจากความทุกข์ทรมานและองค์ประกอบนี้ยังส่งผลถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคร่วมด้วย

แมทธิว แอล เจนเซน และคณะ (Matthew L. Jensen and et al. 2011 : 1) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของการใช้ระบบคอมพิวเตอร์เพื่อสนับสนุนการประเมินความน่าเชื่อถือ ในการตัดสินใจ ผลปรากฏว่าเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจที่รวบรวมข้อมูลทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้ตัดสินใจได้ดีขึ้น มากกว่าตัวช่วยในการตัดสินใจที่รวบรวมข้อมูลเพียงประเภทเดียว ผู้ใช้ระบบที่มีความสามารถทางด้านภาษาสามารถปรับปรุงความถูกต้องของการประเมินให้มีความน่าเชื่อถือขึ้น และผู้ใช้ระบบที่รวบรวมตัวช่วยในการตัดสินใจจากทางอ้อมเท่านั้น ตัวช่วยในการตัดสินใจจะไม่พบความแม่นยำที่สูงขึ้น อย่างไรก็ตามการรวบรวมสัญญาณทางอ้อมจะเพิ่ม การยอมรับของผู้ใช้เป็นคำแนะนำที่ช่วยในการตัดสินใจได้เพิ่มขึ้น

สรุปได้ว่า จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยง ในโรงเรียนและเทคโนโลยีสารสนเทศ สรุปได้ว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนั้นเป็นตัวช่วย ในการตัดสินใจที่รวบรวมข้อมูลทั้งทางตรงและทางอ้อมทำให้ตัดสินใจได้ดีขึ้น มากกว่าตัวช่วย ในการตัดสินใจที่รวบรวมข้อมูลเพียงประเภทเดียว ผู้ใช้ระบบที่มีความสามารถทางด้านภาษา สามารถปรับปรุงความถูกต้องของการประเมินให้มีความน่าเชื่อถือขึ้น พฤติกรรมเสี่ยงทั่วไปรวมถึง ความผูกพันในครอบครัวและเพื่อนรอบข้าง มีผลเชื่อมโยงกับความสามารถในการเผชิญปัญหา อีกทั้งพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นสามารถคาดการณ์ได้ว่าอาจทำให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงอื่นด้วย พฤติกรรมที่มีความเสี่ยงสูงในวัยเด็ก เช่น การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ พฤติกรรมเสี่ยงเอชไอวี เมาหวาน กล้ามเนื้อหัวใจตาย โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคหลอดเลือดสมอง ภาวะซึมเศร้า ความทุกข์ทรมาน อันเนื่องมาจากสุขภาพ ยังส่งผลถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ร่วมด้วย ดังนั้น เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนจะเป็นประโยชน์เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงได้เป็นอย่างดี

งานวิจัยในประเทศ

จรรยา เศรษฐพงษ์ และคณะ (2553 : 51) ได้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของวัยรุ่น ในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1) วัยรุ่นส่วนใหญ่มีสัมพันธภาพภายในครอบครัวอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 66.2) ครอบครัวให้เงินใช้จ่าย ต่อเดือนอยู่ในช่วง 1,000 - 2,000 บาท (ร้อยละ 54.6) มีน้ำหนักตัวตามเกณฑ์ (ร้อยละ 77.6) และมีการรับรู้ภาวะสุขภาพของตนเองอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 51.8) 2) วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพด้านความเครียดอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 43.4 ด้านการออกกำลังกายและการสูบบุหรี่ระดับปานกลาง ร้อยละ 30 และ 19 ตามลำดับ

3) พฤติกรรมเสี่ยงด้านการรับประทานอาหารมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูงกับพฤติกรรมเสี่ยงด้านการออกกำลังกาย ($r = .71, p < .01$) พฤติกรรมเสี่ยงด้านความปลอดภัยและความรุนแรงมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับพฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มสุราและใช้สารเสพติด ($r = .61, p < .01$) พฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มสุราและใช้สารเสพติดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ($r = .63$ และ $.58, p < .01$) 4) ประเภทสถานศึกษาอาชีวศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงด้านการดื่มสุราและใช้สารเสพติด การสูบบุหรี่ ความปลอดภัยและความรุนแรง และ พฤติกรรมทางเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 68.21, 4.96, 48.86$ และ $32.21, p < .001$) ผลการวิจัยทำให้เข้าใจถึงปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นยิ่งขึ้นและสามารถนำข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน สนับสนุน หาแนวทางในการปรับพฤติกรรมให้แก่วัยรุ่น อันจะนำไปสู่การลด พฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ได้

จรรยาภรณ์ โชคชัยฐานันท์ (2554 : 98 - 111) ได้ศึกษาการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 480 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายชั้น ผลการศึกษา พบว่า เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและพฤติกรรมเสี่ยงด้านการซึมเศร้าและการฆ่าตัวตาย ด้านพฤติกรรมการเรียนและด้านอุบัติเหตุจากการใช้ยานพาหนะ อยู่ในระดับปานกลางและมีพฤติกรรมเสี่ยงด้านการเสพสารเสพติด ด้านพฤติกรรมทางเพศและด้านพฤติกรรมต่อต้านสังคม อยู่ในระดับต่ำ และตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายพฤติกรรมเสี่ยงโดยรวมและรายด้านมากที่สุด คือ การคบเพื่อนอย่างเหมาะสม และการปฏิบัติตนทางพุทธศาสนา ผลการวิจัยนี้ได้นำไปอภิปรายในแง่ของอิทธิพลสำคัญของเพื่อนและการขัดเกลาทางสังคมในด้านพุทธศาสนาที่มีต่อการลดพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กวัยรุ่น

อุดมรักษ์ ราชสมบัติ และชัยยา น้อยนารถ (2554 : 49 - 52) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนและเจตคติของนักศึกษาที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสถิติพื้นฐานของนักศึกษา คณะพาณิชยศาสตร์และการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง ผลการศึกษาวิจัยพบว่า พฤติกรรมของนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยขาดเรียน เข้าเรียนสายบ้างเป็น บางครั้ง อ่านหนังสือล่วงหน้าก่อนเข้าเรียน ทบทวนบทเรียนและศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมบ้างเป็นบางครั้ง ทำการบ้านทุกครั้งโดยทำร่วมกับเพื่อน เมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาหรือตัวอย่างโจทย์ก็แก้ปัญหาโดยถามเพื่อน หรือรุ่นพี่ และนานๆครั้งจะรวมกลุ่มเพื่อทบทวน ปัจจัยพื้นฐานซึ่งส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษาแต่ละคนแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ สาขาวิชา และเกรดวิชาคณิตศาสตร์และสถิติทั่วไป ส่วนพฤติกรรมเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ พฤติกรรมการเข้าชั้นเรียน การทำแบบฝึกหัดท้าย

บท (การบ้าน) วิธีการแก้ปัญหานอกห้องเรียนเมื่อไม่เข้าใจเนื้อหาหรือตัวอย่างโจทย์ การศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากหนังสือสถิติเล่มอื่นๆ และการชักนำหรือจูงใจของเพื่อน เจตคติต่อการเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสถิติพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตคติต่ออาจารย์ผู้สอน ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสถิติพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

ผ่องใส เพ็ชรรักษ์ อักษร จิตสุนทรชัยกุล และศิริรัตน์ แจ่มรักษ์สกุล (2555 : 2) ได้ศึกษาการศึกษาถึงการศึกษาพฤติกรรมการเรียนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา สาขาการจัดการอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้ 1) พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษาเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกันรวมถึงผลสัมฤทธิ์การเรียนไม่แตกต่างกัน 2) พฤติกรรมการเรียนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในแต่ละด้าน ลำดับที่ 1 ด้านเจตคติในการเรียน ลำดับที่ 2 ยุทธวิธีในการสอบและการเตรียมตัวสอบโดยลำดับที่ 3 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลำดับที่ 4 การมีสมาธิต่อการเรียน ลำดับที่ 5 กระบวนการรวบรวมข้อมูล ลำดับที่ 6 การใช้เทคนิคและเครื่องมืออุปกรณ์ ช่วยเหลือในการเรียน ลำดับที่ 7 วิธีเลือกใจความสำคัญและจดจำเนื้อหาที่สำคัญของบทเรียน ลำดับที่ 8 การทดสอบตนเอง การทบทวนและการเตรียมตัวในการเรียน ลำดับที่ 9 การจัดการกับเวลาทางด้านการเรียน ลำดับที่ 10 ความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเรียน 3) พฤติกรรมด้านการรวบรวมข้อมูลและพฤติกรรมด้านการใช้เทคนิคและเครื่องมืออุปกรณ์ช่วยเหลือในการเรียนเป็นตัวแปรที่โดดเด่นที่สุดที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและชั้นปีที่ศึกษามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บัณฑิต ตั้งกมลศรี (2559 : 158-168) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการขับขี้ออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตภาคเหนือ:วิเคราะห์กลุ่มพหุผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ผลการตรวจสอบความตรงของโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการขับขี้ออกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตภาคเหนือประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านแรงสนับสนุนจากภาคี องค์ประกอบ การคล้อยตามกลุ่มองค์ประกอบด้านการรับรู้การควบคุมพฤติกรรม องค์ประกอบด้านประสบการณ์ในการเกิดอุบัติเหตุ องค์ประกอบด้านความรู้เกี่ยวกับกฎจราจรและหมวกนิรภัย และองค์ประกอบด้านพฤติกรรมการขับขี้ออกจักรยานยนต์อย่างปลอดภัย มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สุวรรณ แสงสุริยา (2556 : 373) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบออนไลน์ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบของระบบการวิจัย ประกอบด้วย ระบบย่อยซึ่งดำเนินการต่อเนื่องเป็นวงจร 4 ระบบ ได้แก่ ระบบการวางแผน ระบบ

การปฏิบัติการ ระบบตรวจสอบ ระบบสะท้อนผล ซึ่งทุกระบบมีขั้นตอนในการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นตรวจสอบ และขั้นสะท้อนผล 2) ผลการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบออนไลน์ ส่งผลต่อการพิทักษ์คุ้มครองและดูแลอย่างทั่วถึง การส่งเสริมให้เกิดภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตและปรับตัว การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและสังคม และการพัฒนาอย่างรอบด้าน ระดับมากที่สุด คือ มีการพัฒนาดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และมีข้อมูลความก้าวหน้าของการพัฒนาระดับความยั่งยืน ข้อค้นพบจากการวิจัย คือ การพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนที่เป็นข้อค้นพบใหม่ การพัฒนาความรู้และทักษะในบทบาทหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ ทำให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดความตระหนัก เกิดการยอมรับและปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็ง

เสาวลักษณ์ จันทิมา และอรสา เติตวิวัฒน์ (2557 - 2558 : 1) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบสนับสนุนการจัดการงานปกครองนักเรียน/นักศึกษาผ่านเว็บแอปพลิเคชัน กรณีศึกษา วิทยาลัยการอาชีพบ้านตาก โดยการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและพัฒนารูปแบบ โดยเริ่มจากการรวบรวมศึกษาเอกสารงานปกครองและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจัดทำร่างแบบสอบถาม นำแบบสอบถามไปหาค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญและนำแบบสอบถามมาสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานปกครอง จำนวน 20 ท่าน นำมาซึ่งรูปแบบงานปกครอง ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาระบบสนับสนุนการจัดการงานปกครองนักเรียน/นักศึกษาผ่านเว็บแอปพลิเคชัน โดยใช้หลักการพัฒนาระบบแบบ SDLC และ RAD ระบบนี้พัฒนาโดยใช้ภาษาโปรแกรม PHP ใช้ระบบจัดการฐานข้อมูล MySQL ทำงานแบบเว็บเบสแอปพลิเคชันผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยมีกลุ่มผู้ใช้งานแบ่งเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ดูแลระบบ 2) หัวหน้างานปกครอง 3) เจ้าหน้าที่งานปกครอง 4) คณะกรรมการงานปกครอง 5) ครู/ครูที่ปรึกษา 6) นักเรียน/นักศึกษา ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความพึงพอใจในประสิทธิภาพของระบบโดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานปกครอง จำนวน 20 ท่านทำการทดสอบระบบใช้แบบสัมภาษณ์โดยมีมาตราส่วนประเมินค่าชนิด 5 ระดับ ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบมีความพึงพอใจต่อระบบอยู่ในระดับมาก ($X = 4.56$, $SD = 0.17$) สรุปได้ว่าระบบสนับสนุนการจัดการงานปกครองนักเรียน/นักศึกษาผ่านเว็บแอปพลิเคชัน กรณีศึกษาวิทยาลัยการอาชีพ บ้านตาก ที่พัฒนาขึ้นมาสามารถนำไปใช้งานได้อย่างเหมาะสม

ปิยะพร ป้อมเกตุศรี (2559 : 199 - 214) ได้ศึกษาการนำเสนอกลยุทธ์การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) กรอบแนวคิดของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 3 กรอบแนวคิด ได้แก่ 1.1) การบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน การนำ แผนไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผล 1.2) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียน

เป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน และการส่งต่อ 1.3) คุณภาพของนักเรียน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญาและ ทักษะ และด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) สภาพปัจจุบันของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียน มัธยมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึง ประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด สภาพปัจจุบันของระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด สภาพปัจจุบันของ คุณภาพนักเรียนใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 3) กลยุทธ์การบริหาร ระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์หลัก 20 กลยุทธ์รอง 60 วิธีดำเนินการกลยุทธ์หลักมีดังนี้ 1) ปฏิรูปการส่งต่อเพื่อเสริมสร้างคุณภาพ นักเรียน 2) เสริมสร้างขีดความสามารถด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) ส่งเสริมการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อเสริมสร้างคุณภาพนักเรียน 4) สนับสนุนการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน และ 5) พัฒนาการคัดกรองนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพนักเรียน

สริน อมรสันต์สุขศรี และคณะ (2562 : 593 - 594) ได้ศึกษาระบบสารสนเทศเพื่อ การบริหารกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ใน ระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยดังนี้ ปัจจัยนำเข้า สภาพแวดล้อม การประมวลผล ผลลัพธ์และข้อมูลป้อนกลับ 2) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 ทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาส่งเสริม การป้องกัน / ช่วยเหลือ การคัดกรองนักเรียน การส่งต่อ และการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พงษ์ศักดิ์พล ทาแก้ว (2563 : 34) ได้ศึกษารูปแบบการติดตามนักเรียนนักศึกษาของ วิทยาลัยเทคนิคเดชอุดมเพื่อป้องกันปัญหาการออกกลางคัน โดยนำระบบสารสนเทศมาใช้ ในการบริหารจัดการ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยเทคนิคเดชอุดม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) รูปแบบการติดตามนักเรียนนักศึกษาของ วิทยาลัยเทคนิคเดชอุดมเพื่อป้องกันปัญหาการออกกลางคัน โดยนำระบบสารสนเทศมาใช้ ในการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของรูปแบบองค์ประกอบ

ของระบบสารสนเทศ การดำเนินงานของรูปแบบ การประเมินผล และ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ
 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการติดตามนักเรียนนักศึกษาเพื่อป้องกันปัญหาการออกกลางคันของ
 วิทยาลัยเทคนิคเดชอุดม โดยนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ พบว่า ปีการศึกษา
 2562 นักเรียนนักศึกษาออกกลางคันคิดเป็นร้อยละ 7.21 และ 4) ผลการประเมินรูปแบบการติดตาม
 นักเรียนนักศึกษาเพื่อป้องกันปัญหาการออกกลางคันของวิทยาลัยเทคนิคเดชอุดมโดยนำระบบ
 สารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และจำนวน
 นักเรียนนักศึกษาที่ออกกลางคัน ปีการศึกษา 2562 ลดลงเหลือร้อยละ 7.21

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศที่เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นและ
 การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปได้ว่า สามารถ
 บริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อ
 การพิทักษ์คุ้มครองและดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้เกิดภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต
 และปรับตัว การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและสังคม และการพัฒนาอย่างรอบด้านมีการพัฒนา
 ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและมีข้อมูลความก้าวหน้าของการพัฒนาระดับความยั่งยืนและทำให้ปัญหา
 ต่าง ๆ ลดลง

สรุปจากการศึกษาเอกสารรวมถึงงานวิจัยต่างประเทศและในประเทศที่เกี่ยวข้องกับ
 การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและพฤติกรรมเสี่ยงในโรงเรียน
 ได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร
 มีวิธีการและเทคนิคที่หลากหลายในการนำเอาข้อมูลจากสารสนเทศมาใช้ในการบริหารระบบดูแล
 ช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ มีกลยุทธ์นำเทคโนโลยีมาปฏิรูปใช้ในการส่งต่อเพื่อ
 เสริมสร้างคุณภาพนักเรียน เสริมสร้างขีดความสามารถด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ส่งเสริม
 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อเสริมสร้างคุณภาพนักเรียน สนับสนุนการพัฒนาและส่งเสริม
 นักเรียนและพัฒนาการคัดกรองนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณภาพนักเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนอยู่รอด
 ปลอดภัยจากปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีความสุข